

BIHAR- SÁRRÉT VIDÉKFEJLESZTÉSI EGYESÜLET

„A Közösségi vidékfejlesztés eredményei
a Bihar – Sárrét Helyi Akciócsoport
területén”

Berettyóújfalu

2015

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	3
1. A Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett térség társadalmi-gazdasági, környezeti adottságai, lehetőségei	4
1.1.A Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett térség természeti viszonyai	6
1.2.A Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett térség társadalmi viszonyai	7
1.3.A Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett térség gazdasági viszonyai	8
1.4.A Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett térség térszerkezete.....	10
2. Szakirodalmi feldolgozás	11
2.1.A LEADER hét alappillére	12
2.2.A LEADER története	14
2.3.A LEADER itthon.....	15
3. A 2007-2013 programozási időszak kiemelkedő helyi vidékfejlesztési eredményei	17
3.1.Az elért eredmények elemzése.....	17
3.1.1.EMVA III. tengely eredmények.....	17
3.1.2.LEADER IV. tengely eredmények.....	25
3.2.Nemzetközi projekt a támogatási időszakban.....	29
3.3.Kiadványok	31
3.4.Az elért eredmények hatása a térségre	31
4. A következő programozási időszak előkészítése	33
4.1.SWOT elemzés.....	33
4.2.Problématérkép	37
4.3.Kérdőíves felmérés.....	37
5. Következtetések, javaslatok	52
5.1.Helyi Fejlesztési Stratégia.....	53
ÖSSZEGZÉS	55
ÁBRAJEGYZÉK	56
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	57
IRODALOMJEGYZÉK	58
MELLÉKLETEK	59

BEVEZETÉS

Az Európai Unióban így Magyarországon is a vidékfejlesztés egyik kiemelt formája a LEADER. A Bihar Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület megalakulása óta (2012) Helyi Akciócsoportként működik. A tanulmány elkészítésének oka, hogy az előző tervezési ciklus (2007-2013) zárása folyamatban van, illetve a következő tervezési időszak (2014-2020) előkészítése szükséges. A következő tervezési ciklus előkészítése nem történhet meg a megelőző időszak átfogó, részletes áttekintése, elemzése nélkül. Ennek oka, hogy egy alulról építkező rendszerben fontos újra és újra áttekinteni a korábbi célkitűzéseket, azok megvalósulását. Mennyire volt összhang a helyi szereplők elvárásai és az Akciócsoport eredményei között.

A Helyi Fejlesztési Stratégia (továbbiakban: HFS) kialakításához elengedhetetlen az előző időszakban folyó Helyi Vidékfejlesztési Stratégia (továbbiakban: HVS) elemzése. A Bihar Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület 2012-től kezdődően Helyi Akciócsoportként koordinálta az általa lefedett térségben folyó pályázati tevékenységet, segítette a helyi vállalkozókat, nonprofit, civil szervezeteket, önkormányzatokat vidékfejlesztési pályázataik beadásában, megvalósításában. A következő időszakra készítendő Helyi Fejlesztési Stratégia megalkotásához meg kell vizsgálni az előző időszakban felmerült igényeket, további kutatás szükséges a leendő pályázók körében arra vonatkozóan, hogy milyen igényeik lennének a jövőben.

A tanulmány elkészítése során fontos, hogy a helyi érintettek tudjanak az eredményekről, illetve a következő időszakra vonatkozó tervekről. Éppen ezért fórumok szervezésével, honlapon történő közzététellel kívánjuk ismertetni az érintetteket az eredményekről.

Természetesen az elkészített terveket is fórumokon, online megjelenéssel, valamint egyéb összejövetelek szervezésével, lebonyolításával kívánjuk elfogadtatni a térségi szereplőkkel.

Célkitűzések:

- az előző időszak átfogó elemzése,
- a következő időszakra vonatkozó tervek megalapozása kérdőíves felméréssel az Egyesület tagjai, és azzal kapcsolatban állók körében,
- SWOT elemzése, és problématerkép készítése a térségre,
- a következő tervezési időszakra vonatkozó tervek megfogalmazása.

1. A BIHAR – SÁRRÉT VIDÉKFEJLESZTÉSI EGYESÜLET ÁLTAL LEFEDETT TÉRSÉG TÁRSADALMI-GAZDASÁGI, KÖRNYEZETI ADOTTSÁGAI, LEHETŐSÉGEI

A Bihari és Sárreai térség Magyarország keleti részének közepén, Észak Alföldi Régióban, Hajdú-Bihar megye déli részén helyezkedik el, az Alföld szívében. Határai szomszédosak a Kunsággal, Hajdúsággal, Körös vidékkel, illetve Romániával. A térség területe 1.955 km², a legnagyobb területi kiterjedésű és településszámú (41) térségek egyike az országban. A Berettyóújfalui járás 25 települését és a Püspökladányi járás 12 települését, valamint a Derecskei járás 4 települését fogja össze. (A 2014-2020 időszakban a Derecskei járás 4 települése át fog kerülni a Délnyírség Erdős Puszták Helyi Akciócsoporthoz.) A történelmileg is összetartozó településekből kialakult térség egységes szerkezetű, az itt élőknek szinte ugyanaz a megélhetése, gondja. A térség lakosságszáma 92 259 fő 2014. január 1- jén. A térségben jellemző az elöregedés. Ebből kifolyólag a lakosság már nem a produktív életszakaszban van. A fiatal munkaképes korú népesség, akik még hajlamosak, hajlandók lennének a vállalkozásra, változásokra elvándorolnak. Ez az állapot nehezíti a fejlesztés, a növekedés lehetőségeinek megteremtését és tovább növeli az eltartott rétegek magas arányából fakadó szociális terheket. A térségben a munkanélküliség az elmúlt 10 évben folyamatosan emelkedett, értéke jelenleg mintegy 6%-al meghaladja a megyei átlagot. Tragikus, hogy a legmagasabb munkanélküliségi arány a 26 – 45 év közötti népességre jellemző (több mint 50%), azaz éppen a legaktívabb korosztály van a legrosszabb helyzetben. A legnagyobb foglalkoztató a kereskedelem és egyéb szolgáltatatók. A vállalkozások gerincét a mezőgazdasági tevékenységet folytató vállalkozások adják. Az előállított mezőgazdasági alaptermékekhez képest az ezek feldolgozásával foglalkozó vállalkozások száma kevés. Így az itt megtermelt termékek többsége alacsony hozzáadott értéken hagyja el a térséget. Elsősorban a mikro- és kis vállalkozások száma jelentős, a közepes vállalkozások száma kevés. A mezőgazdaság a részben kedvezőtlen termőhelyi viszonyok, a nem mindig termőhelyi adottságokhoz igazodó területhasznosítás miatt alacsony jövedelemtermelő képességű. A térség vonzerőit általánosan értékelve megállapítható, hogy gazdag, változatos terület, de jelentős része csak helyi vagy regionális hatósugárral rendelkezik, országos, illetve nemzetközi hatósugarú csak igen kis számban található. Természeti értékek közül kiemelendő, hogy jelentős termálfvízkészlettel rendelkezik. Különleges turisztikai értékeit jelenthetik még az egyedi táji adottságaik miatt védetté nyilvánított területek. A természetes környezet viszonylagos érintetlensége, az állatvilág gazdagsága a vadászturizmus szempontjából

jelent adottságokat. A térség népművészeti hagyományai gazdagok, a néphagyomány számos helyen ma is él. Népi kismesterségek tekintetében egyedülállóan sokszínű a térség. Építészeti értékek közül a templomok, kúriák, kastélyok, a népi építészet emlékei jellemzőek.

Az Egyesület tevékenysége által lefedett területeket a Bihar és Sárrét térségek. Az 1. ábrán az itt fellelhető települések láthatóak, melyek az előző programozási időszakban tartoztak abba.

1. ábra: Bihar – Sárrét által lefedett területek a 2007-2013-as időszakban
Forrás: BSVE belső dokumentáció (2015)

A 2. ábrán a következő időszakban a térségbe tartozó települések vannak feltüntetve. Látható, hogy négy település már nem ebbe a térségbe tartozik. Ezek Kismarja, Tépe, Esztár és Pocsaj.

2. ábra: Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett települések a 2014-2010-as időszakban

Forrás: BSVE belső dokumentáció (2015)

1.1. A Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett térség természeti viszonyai

A térség flórája és faunája rendkívül gazdag, a víz-, levegő-, és talajszennyezőktől, zajtól mentes. Egyik legfontosabb természeti erőforrása a termálvíz, amely több településén is megtalálható. Kiepipített fürdő azonban jelenleg csak Püspökladány, Berettyóújfalu, Kaba és Földes területén van.

A térség botanikai jelentőségét az adja, hogy több flórajárás itt található, ritkaságok jelennek meg (orchideafélék, korcs nőszirm, kornistárnics).

A legelők, vizes élőhelyek, erdőfoltok nagy aránya kedvezett az értékes rovar és hüllőpopulációk fennmaradásának. A gazdag állatvilág legértékesebb képviselői a különböző vízi- és ragadozó madarak. Megtalálható itt hazánk egyik legértékesebb madara, a tűzok, valamint olyan fokozottan védett ragadozók, mint a kerecsen, vagy a pusztai ölyv. A legelők, facsoportok nagy száma lehetőséget teremtett a gazdag vadvilág, a vaddisznó, szarvas, őz és a különböző apróvadak fennmaradásának.

Természetvédelmi területek: Bihari-sík TK, Bihari Legelő TT, Hencidai Csere-erdő TT, Hortobágyi NP.

Néprajzi értékeink az egyedülálló népi kismesterségek (szűr és szőttes készítés, hímzés, csuhé és gyékényfonás, fazekasság, bődíszművesség, szíjgyártás), pásztorélettel kapcsolatos épületek (hodályok, gémeskutak), ősi településszerkezetet megőrző, hagyományos parasztportákból álló faluképek.

A térségben figyelemre méltó a vallási sokszínűség. A ma is látogatott, különböző korú, különleges építészeti és egyházi értékeket képviselő templomok számos látnivalót kínálnak az érdeklődőknek.

Az épített emlékek közül ki kell emelni a műemlék jellegű vasútállomásokat (Sáp, Püspökladány), várakat, kastélyokat (Zsáka, Nagykereki, Tetétlen, Nagyrábé, Körösszegapáti), kúriákat (Esztár, Bakonszeg, Berekböszörmény). Kulturális örökségünket hirdetik a múzeumok: Püspökladány: Karacs Ferenc Múzeum, Berettyóújfalu: Bihari Múzeum, Biharnagybajom: Szűcs Sándor emlékház és kovácsmúzeum, Komádi: Helytörténeti kiállítás, Nagyrábé, Bojt, Furta: Tájház.

1.2. A Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett térség társadalmi viszonyai

2014. január elsejei adatok alapján a lakosságszám 85 837 fő, 12373 fővel kevesebb, mint 2011-ben (KSH, 2015). A természetes fogyás településeinken 2011-2013 között 8% örüli mértékű volt, mely a korábbi 10 éves átlaghoz (9,12%) valamelyest javult. A vándorlás a térségben 5% körüli, mely magas elvándorlást mutat még mindig a térségben. Jellemzően a fiatalok hagyják el szülővárosukat/ falujukat. Öt város található a területen: Berettyóújfalu, Biharkeresztes, Kaba, Komádi, Püspökladány, ahol a lakosság mintegy 50%-a koncentrálódik. A 2000 fő alatti települések aránya 70%, tehát felülreprezentáltak az alacsony lélekszámú települések.

A Bihar - Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett 41 település mindegyike hátrányos besorolású település.

A roma népesség arányáról rendelkezésre állnak a 2011. évi népszámlálási adatok. E szerint Magyarországon a roma lakosság aránya 3,17 %. Ez közel egy százalékos növekedés 2001-es adatokhoz képest. 2,2 %. Ehhez az országos átlaghoz képest mindkét kistérségben nagyobb ez az arány, hiszen a püspökladányi kistérségben 5,6%, a berettyóújfalui kistérségben 5,98 % a roma népesség aránya. A megyei átlag 3,4%.

Kutatási munkánk során is bebizonyosodott, hogy kistérségünkben jelentős számban alakultak olyan civil szervezetek melynek célkitűzése a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok segítése (foglalkoztatás, képzés, egészségügy, stb.).

A térségben a civil szervezetek jelentős közösségformáló szerepet töltenek be. Tevékenységük elsősorban a szabadidő hasznos eltöltésére irányul, de jelentős a kulturális és hagyományőrző szervezetek száma is. Jelen vannak a lakosság védelmével foglalkozó szervezetek, az érdekvédelemmel, valamint a gazdaság-és területfejlesztéssel foglalkozó egyesületek is. Rendezvények tekintetében a térségi hatókörű, gasztronómiához, hagyományőrzéshez, folklórhoz kapcsolódó programok.

Munkaszervezetünk több mint 600 civil szervezetet gyűjtött össze a térség 41 településéről. Civil adatbázist hozott létre. Jelenleg folyamatban van ezeknek a szervezeteknek a megkeresése, a velük való kapcsolat aktívvá tétele. A civil szervezetekkel való kapcsolattartás a legtöbb esetben a Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által szervezett fórumokon, rendezvényeken és saját információs csatornáin keresztül történik.

1.3. A Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett térség gazdasági viszonyai

A mezőgazdaság a Sárréti kistérségben máig fontos gazdasági ágazat, mind a megyén, mind a régión belül jelentős agrárgazdasági terület, ennek okát a térség természetföldrajzi adottságaiban, illetve a történelmileg kialakult termelési kapcsolatokban kereshetjük. A sárréti rész északi, termékenyebb Dél- Hajdúság területe, kiváló termékenységű réti csernozjom térség déli, délkeleti részét elfoglaló kistáj, a Nagy- Sárrét talajai talajvízhatás alatt állnak, a réti talajok mellett szikesek is előfordulnak. A térség terméketlen északnyugati része, a Hortobágy sós és szikes talajjal fedett, érzékeny természetvédelmi terület, mezőgazdasági hasznosításra alkalmatlan. A bihari térség nyugati területein a szikes talajok aránya magas, a Keleti –Észak keleti területek talajadottságai lényegesen kedvezőbbek. Ennek megfelelően a Sárréten inkább a növénytermelés a tradicionális megélhetési ágazat, míg Bihar szikes, gyengébb adottságú területein az állattenyésztésnek vannak hagyományai.

A térségben a mezőgazdaság ma is fontos jövedelemkiegészítő mellékfoglalkozás, ugyanakkor az önellátásban is fontos szerepet játszik. Ezt jól bizonyítja az őstermelők országos átlaghoz képest is magas aránya. A mezőgazdasági termelésre alig épül térségi feldolgozóipar, mely növeli a helyi termelők kiszolgáltatottságát. A megtermelt termékek jó része feldolgozatlanul, vagy alacsony feldolgozottsági fokon hagyja el a térséget. A helyi élelmiszeripar fejlesztésével módot kell találni a mezőgazdasági termékszerkezet átalakítására, ezért elmaradhatatlan a mezőgazdaság korszerűsítése, a tőkebevonás a termelésbe, mivel a lakosság jelentős részét ez a szektor tartja el. Hosszú távon azonban

mégsem tartható majd fenn a mezőgazdaság dominanciája, mivel nem képvisel olyan fejlesztő erőt, ami megalapozhatná az egész térség gazdasági fejlődését. A vizsgált térségben az erdőterületek mozaikosan kis foltokban elszórva jelennek meg, kis kiterjedésűek. Az őshonos állomány aránya kicsi, jellemző fafajok: akác, nemes nyár, amerikai kőris, kocsányos tölgy.

A térség iparosodottsági szintje alacsony, a helyi ipar ágazati szerkezete korszerűtlen, a technológiák jórészt elavultak. A kedvezőtlen termelési feltételek halmozódása miatt a külföldi tőke számára nem vonzóak a térség befektetési lehetőségei. Az ipar nem használja ki még a helyben adott lehetőségeket sem (határon átnyúló kapcsolatok fejlesztése, Debrecen K+F tevékenysége, agrártermékek feldolgozása, stb.).

A térség közlekedés-földrajzi helyzete kedvező, a régió középső területén, a Szolnok-Debrecen- Nyíregyháza- Záhony országos térszerkezeti tengely mellett fekszik, Püspökladánynál ágazik el a Magyarországot Közép-Erdéllyel (Nagyvárad, Kolozsvárral, Székelyfölddel) összekötő regionális térszerkezeti vonal.

Megközelíthetősége azonban sem gyorsforgalmi út, sem autópálya révén nem biztosított. A 4 és 5 számjegyű közutak állapota leromlott, elsősorban a rendszeres karbantartások és kátyúzások hiánya miatt. Előnyös térszerkezeti fekvését a térség nem képes megfelelően kamatoztatni.

A szennyvízkezelés nem mindenütt megoldott, a szilárd hulladék kezelése a 2007-ben átadott térségi szilárd kommunális hulladéklerakó révén mindenhol biztosított. A berettyóújfalui létesítmény 95 000 lakos szilárd hulladékát kezeli (Internet1).

Infokommunikációs eszközök tekintetében a térség telekommunikációs csatornák által megfelelően lefedett.

A lakosság életminőségét meghatározó körülmények átlagosnak mondhatók. A lakásállomány állapota változó, a lakótelepek felújításra szorulnak.

A közintézmény hálózat kiépült, de fenntartási nehézségek, minőségi problémák vannak.

A szolgáltatások száma folyamatosan nő, bár a területi eloszlás nem egyenletes. A szolgáltató és kereskedelmi ágazat a legnagyobb munkaadó. A kiskereskedelmi boltok ezer lakosra jutó száma a második legkedvezőbb a megyében.

Számos településén működik teleház, könyvtár. (Az elmúlt időszak fejlesztéseinek köszönhetően Integrált Közösségi Szolgáltató Tér (IKSZT). Hencida, Bihardancsháza, Biharnagybajom.) Ezen intézmények szolgáltatásaik mellett (jogi tanácsadás, telefonos- és telefaxos ügyintézés, fénymásolás, stb.) a lakosok számára lehetőséget biztosítanak a számítógép és internet használatának elsajátítására.

A térségben a közoktatási feladatellátás 100%-ban lefedett. (1 településen óvoda, 7 településterületén általános iskola nem működik, a tanulók szervezett formában (iskolabusz) járnak be a székhely iskolájába. A térség 4 középiskolával rendelkezik.

A munkanélküliség kialakulásának legfőbb oka a nagy foglalkoztató vállalatok számának csökkenése, a lakosság így mikro-és kisvállalkozóként, mezőgazdasági vállalkozóként, családi gazdálkodóként vagy őstermelőként próbál boldogulni. A legjelentősebb foglalkoztatók az önkormányzati intézmények és a kereskedelmi egységek. Összességében elmondható, hogy idősödik a társadalom, ennek következtében növekednek az aktív korosztály eltartási terhei.

Az álláskeresőket jelentős hányada általános iskolai végzettséggel rendelkezik, emellett a megyei és régiós szintnél is nagyobb arányban vannak szakmunkás és szakiskolai végzettségűek. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők a képzettségüknek megfelelő munkalehetőségek hiányában nagy számban vándorolnak el a térségből.

1.4.A Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett térség térszerkezete

Alföldi viszonylatban a térség térszerkezeti fekvése kedvező, mely annak köszönhető, hogy mind észak-déli mind kelet-nyugati irányú országos illetve nemzetközi jelentőségű főútvonalak találkoznak (4-es, 42-es, 47-es főutak) itt. A települések közül a legkedvezőbb forgalmi fekvéssel Püspökladány rendelkezik, ennek köszönhetően forgalmas közúti és vasúti csomópont a Tiszántúl közepén. Az országos térszerkezeti tengelyből ugyancsak Püspökladánynál ágazik el Magyarországot Közép- Erdéllyel összekötő regionális térszerkezeti vonal. Ennek ellenére a közutak sűrűsége a térségben jelentősen elmarad a régiós és országos értékektől. A Püspökladányi kistérségben különösen alacsony, itt alig 54 %-a az országos átlagnak. Emellett a Berettyóújfalui kistérségben csak 81%-os a közutak sűrűsége. A közlekedési szempontból meghatározó helyzetben lévő és ebből adódó jelentős tranzitforgalommal rendelkező térség megközelíthetősége, sem gyorsforgalmi út sem autópálya révén nem biztosított.

A Berettyóújfalui kistérség esetében kitörési lehetőségként értékelhető a magyar-román határ és Nagyvárad közelsége, amely alapvetően minden határ közeli településről jól megközelíthető.

2. SZAKIRODALMI FELDOLGOZÁS

Fontosnak tartjuk a téma szempontjából feldolgozni, értelmezni mi az a LEADER. Miért hozták létre ezt a programot, milyen jelentőséggel bír a vidék fejlesztésében.

LEADER (francia betűszó: Liaison Entre Actions pour le Developpement de l'Economie Rurale) = Közösségi kezdeményezés a vidéki gazdaság fejlesztéséért

Az Európai Közösség által 1991-ben elindított közösségi kezdeményezés gazdasági, társadalmi és környezeti problémák helyi megoldásával segíti elő a fenntartható fejlődést Európa vidéki területein. Az akkori tizenöt uniós tagállam célja az elszegényedő és elöregedő vidéki térségek további leszakadásának megállítása volt, és a lassan két évtizedes gyakorlat – az azóta csatlakozott további 12 országban is – igazolni látszik a program létjogosultságát.

A LEADER a helyi közigazgatás, a vállalkozók és civil szervezetek összefogására épít, közösségeik kezébe tényleges döntéshozatali jogkört ad. Földrajzilag összefüggő, 10 és 100 ezer közötti lakosságszámú településcsoportokat hoz létre az érintettek által kidolgozott térségfejlesztési stratégiák megvalósítására. Az addig egymás mellett élő és dolgozó szereplők egyenrangú partnerekké válnak, és közösen alakítják térségük jövőjét.

Az Európai Unió 500 milliós lakosságának több mint fele él vidéki területeken (10.000 főnél kevesebb lélekszámú, vagy 120 fő/km²-nél kisebb népsűrűségű településeken), ami a földrész összterületének 90%-át jelenti. Európa vidéki térségei azonban nagyon különbözőek: ez a felismerés biztosította a LEADER térnyerését, miszerint a fejlesztési stratégiák hatásosabbak és hatékonyabbak, ha helyi szinten az ottani szereplők határozzák meg, majd alkalmazzák azokat. A LEADER alapjait a tiszta, átlátható döntési folyamatban, az érintettek együttműködésében és a jó gyakorlatok átadásához szükséges infrastruktúra kialakításában találhatjuk meg.

A LEADER és a hagyományos vidékfejlesztési politika intézkedései között a különbség az, hogy az előbbi abban nyújt iránymutatást, „hogyan” lehet elérni a kívánt célt, nem pedig előírja, „mit” kell tenni. A helyi részvétel, a valódi összefogás és együttgondolkodás, ami máshol esetleg kiegészítő jelleggel jelenik meg, itt a működés fő sajátossága – ezért is nagyobb a program jelentősége annál, mint amit a forrásokból való részesedéséből következtethetnénk (Közösségi vidékfejlesztés, d.n.).

2.1. A LEADER hét alappillére

Hét fő jellemzővel lehet összefoglalni a LEADER megközelítést, amelyeket egy összefüggő eszközrendszerként kell értelmeznünk. Ezek pozitív kölcsönhatásban vannak egymással, mindegyik kiegészíti a másikat, ezáltal tartós hatást gyakorolva a vidéki térségek fejlődési dinamikájára és a helyi szereplők probléma- felismerési és - megoldási képességére.

1. Területalapú fejlesztés

A területalapuló megközelítés a kisebb, homogén, gazdasági és társadalmi szempontból egyaránt összetartozó térségeket tekinti a vidékfejlesztés célterületének, amelyeket gyakran egy tőről fakadó hagyományok, helyi identitás, az összetartás szellemisége, illetve közös szükségletek és elvárások jellemeznek. Az itt született stratégia kidolgozása során könnyebb a helyi erősségek és gyengeségek, veszélyek és lehetőségek feltérképezése, a helyi adottságok felismerése és a fenntartható fejlődés szempontjából legfontosabb célok azonosítása.

2. Alulról építkező megközelítés

A LEADER leginkább egyedi jellemzője. A helyi szereplők részt vesznek a stratégiáról való döntésben és térségük elsődleges ügyeinek meghatározásában. A tapasztalat azt mutatja, hogy a lentől felfelé építkező megközelítést nem a nemzeti és/vagy regionális hatóságok által alkalmazott fentről lefelé történő megközelítés ellenpólusaként kell felfogni, inkább össze kell hangolni mindezeket, és együtt dolgozni, hogy hatékonyabb, átfogó eredményt lehessen elérni.

3. Háromoldalú partnerség: a vállalkozói-, civil- és közszféra

A „helyi fejlesztési társulás”, úgynevezett helyi akciócsoport (HACS) létrehozása és működtetése a LEADER- szemlélet eredeti és fontos jellemvonása. A HACS feladata, hogy felvázolja és megvalósítsa a helyi fejlesztési stratégiát, döntéseket hozva a források megtervezéséről, felhasználásáról és kezeléséről. Azért lehetnek eredményesek, mert

- összegyűjtik, egyesítik és ösztönzik az elérhető emberi erőforrásokat a közszférából, a magán-, a civil- és az önkéntes szférából;
- a kapcsolódási pontok felismerésével, közös projektek és több szektort érintő akciók révén összehozzák a helyi résztvevőket, így megvalósul a térségi szinergia és elérhető a gazdasági versenyképesség növeléséhez szükséges kritikus tömeg;

- folyamatos konzultáció segítségével elősegítik a kooperációra való nyitottság elterjedését, a különböző vidéki szereplők között párbeszédet, akiknek gyakran kevés tapasztalata van az együttműködésben;
- támogatják az alkalmazkodás folyamatát a mezőgazdasági ágazat változásaihoz (például minőségi termékek, élelmiszerláncok), a vidéki gazdaság sokrétű kihívásaihoz, a környezettudatos életmódhoz.

Ők döntenek a helyi vidékfejlesztési stratégia fő irányairól, részletes tartalmáról, majd a támogatandó projektekről is. Tapasztalt és gyakorlott csapattagokkal, illetve a szükséges döntéshozatali hatáskörrel felruházva a HACS egy olyan szervezeti modellt képvisel, amely képes pozitívan befolyásolni a térségfejlesztés összetett folyamatait.

4. Innováció

Az innováció minél szélesebb értelmét véve jelentheti egy új termék, egy új folyamat, egy új szervezet vagy egy új piaci stratégia bevezetését, ami egyaránt érvényes a falusi és városi térségekre. Abból adódóan, hogy a vidéki térségeknek kis népsűrűségük és alacsonyabb színvonalú infrastruktúrájuk van, kevesebb a kapcsolatuk a kutatási és fejlesztési központokkal, nehezebb lehet számukra az innovatív megoldások fellelése és alkalmazása. Ezt segíti elő a térségek közötti tapasztalatcsere, a máshol működő jó gyakorlatok átvétele, valamint az információs és kommunikációs technológiák kiaknázása.

5. Integrált ágazatközi megközelítés

A LEADER nem egy ágazat fejlesztési programja: a helyi fejlesztési stratégiának több ágazatra ki kell terjednie, a tevékenységek számos formáját együtt kezelve. A helyi akciókat és projekteket tehát úgy kell összekapcsolni és koordinálni, mint egy összetartozó egészet. Az integráció mindemellett érinthet egyetlen ágazatban megvalósuló fejlesztéseket, de a környezeti kölcsönhatásokat, a különböző érintett gazdasági, társadalmi, kulturális szereplők és ágazatok közötti kapcsolatokat mindig célszerű figyelembe venni.

6. Hálózati működés

A hálózati működés magában foglalja az eredmények, tapasztalatok, eljárások és módszerek cseréjét az EU-n belüli, vidékfejlesztésben érintett LEADER akciócsoportok, vidéki térségek, közigazgatási és egyéb szervezetek között, függetlenül attól, hogy közvetlenül LEADER kedvezményezettek-e. A hálózati működés a jó gyakorlatok átadásának, az innováció elterjesztésének és az egymás iránti nyitottságra való építésnek az eszköze. Mivel kapcsolatot, működő összeköttetést alakít ki az emberek, a projektek és a

vidéki térségek között, segíteni tud bizonyos vidéki régiók elszigeteltségének lebontásában.

7. Kooperáció

A kooperáció továbbmegy, mint a hálózati működés: feltételez egy helyi akciócsoportot, amely közös projektet vállal fel egy másik régió vagy tagállam LEADER- csoportjával, illetve egy hasonló megközelítést alkalmazó csoporttal az unión kívüli országokból. Lehetővé teszi számukra, hogy külső tapasztalatok és értékek bevonásával adjanak választ bizonyos problémáikra, vagy aknázzák ki előnyös adottságaikat. Egy példa: közös marketing-stratégia kidolgozása olyan térségekkel közösen, ahol hasonlóak a természeti adottságok, a jellegzetes termékek, vagy a turisztikai jelentőséggel bíró kulturális értékek (Közösségi vidékfejlesztés, d.n.).

2.2. A LEADER története

LEADER I (1991-1994)

Az első LEADER program 217 helyi akciócsoportot aktivizált, akik saját térségükben tevékenységek széles skáláját támogatták. Ilyen tevékenységtípusok voltak például a vidéki turizmus szálláshelyeinek és szolgáltatásainak bővítése, képzési programok, kisipari tevékenységek, kisvállalkozások fejlesztése és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikációja. A program 400 millió ECU- vel gazdálkodhatott. A Bizottság felismerte, hogy a LEADER program keretében támogatott intézkedések hatékonysága javul, ha azt decentralizáltan, a helyi erőkre támaszkodva tervezik és hajtják végre.

LEADER II (1995-1999)

A LEADER I sikerére alapozva a LEADER II- re az előző időszakban elkülönített összeg több mint négyszeresét, 1,7 milliárd eurót juttattak. Céljai részben megfeleltek a LEADER I prioritásainak, de nagyobb hangsúlyt kapott az innováció, illetve a helyi emberek, közösségek aktivizálása és képzése annak érdekében, hogy azok mindinkább bekapcsolódjanak a helyi fejlesztési folyamatokba. 1998-ra 850 helyi akciócsoport és 59 egyéb szereplő vált a LEADER II program aktív részévé a Európai Unión belül.

LEADER+ (2000-2006)

A LEADER+ továbbra is kísérleti programként szolgált az integrált, fenntartható fejlesztés új megközelítésének alakításához és teszteléséhez, így járulva hozzá az Európai Unió vidékfejlesztési politikájának formálásához, kiegészítéséhez, megerősítéséhez. Újabb

egyedi vonása a vidéki térségek közösségi részvétellel kialakított integrált vidékfejlesztési tervének széles körű, helyi partnerségre alapozott megvalósítása. A vidékfejlesztés új modellje a kialakult LEADER kapcsolatrendszeren, hálózaton keresztül mindenki számára elérhetővé vált. Teljes költségvetése közel 2,5 milliárd eurót tett ki, három fő célterületét pedig a következők alkották:

- horizontális partnerségen és alulról jövő kezdeményezéseken alapuló kísérleti jellegű integrált fejlesztési stratégiák létrehozása vidéki térségek fejlesztésére,
- vidéki térségek közötti együttműködések fejlesztése országon belül és határokon túl,
- a szereplők közötti kapcsolatrendszer fejlesztése.

LEADER (2007-2013)

Hogy a mezőgazdasági tevékenységtől független vidékfejlesztés egyre fontosabb eleme a Közös Agrárpolitikának, mi sem mutatja jobban, mint a LEADER forrásainak növekedése. A 27 tagállam immár 13,78 milliárd eurót juttathat a helyi akciócsoportoknak, hogy saját belátásuk szerint, de természetesen elfogadott stratégiájuk mentén dönthessenek a források felhasználásáról, és az nem kevésbé fontos, hogy minden nemzeti vidékfejlesztési programban helyet kellett biztosítani a négyes tengelynek, azaz a LEADER programnak.

2.3. A LEADER itthon

A kezdeményezés Magyarországon elsőként 2002 és 2004 között, a Kísérleti LEADER Program formájában valósult meg, melynek célja a LEADER- szemlélet bevezetésének előkészítése, valamint a tapasztalatszerzés támogatása volt helyi, regionális és nemzeti szinten. A résztvevők egy közös felkészítő képzésen vettek részt, majd összeállították és megvalósították helyi vidékfejlesztési terveiket. A program célcsoportjai a nagycsaládosok, a roma-nem roma együttműködések, valamint a helyben tartandó vidéki fiatalok voltak. Összesen 12 vidékfejlesztési programot hajtottak végre a csoportok, melyek keretében 270 támogatott projekt részesült támogatásban.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 2004-ben határozott a vidéki közösségek számára jelentősebb önállóságot biztosító LEADER+ Program elindításáról az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program keretein belül. Felhívására a vidéki területeken található 3034 jogosult településből 2332 hozott létre 186 helyi vidékfejlesztési akciócsoportot. Közülük a program keretében 70 vidéki közösség, azaz 960 település részesült összesen 25 millió euró, azaz 6,7 Mrd Ft támogatásban, melynek 25%-át a Magyar Állam, 75%-át pedig az Európai Unió finanszírozta. A csoportok által lefedett

terület több mint 29.000 km², az ország 31%-a, az itt élő összlakosság pedig 1,6 millió fő, vagyis a magyar népesség 16%-a volt. A támogatási keretösszeg nagy részét a helyben készült fejlesztési terv alapján meghirdetett helyi pályázati felhívások révén az akciócsoport területéről pályázók projektjeinek támogatására fordították. A pályázati felhívásokra összesen több mint 3600 projektterv érkezett, melyek közül mintegy 2700 részesült támogatásban. Legtöbbjük központi eleme a turizmusfejlesztés, a térségi együttműködések fejlesztése, a kulturális örökség védelme és a hagyományörzés, a természeti értékek megóvása, a munkahelyteremtés, valamint a helyi gazdaság élénkítése, elsősorban helyi termékek előállítása és piacra juttatása révén.

A program növekvő jelentőségét, az általa közvetített szemlélet kiterjesztését jelzi, hogy a LEADER+ 7 milliárdos forrását az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) IV. tengelye megtízszerezte: a 2007-13 közötti időszakban már több mint 70 milliárd forintot fordíthatnak az akciócsoportok a helyi fejlesztési elképzelések megvalósítására. 2007 őszén, a regisztrációs folyamat végeztével országsszerte 96 helyi közösség alakult, az összes LEADER részvételre jogosult település részvételével, ami szám szerint 3020 falut és kisvárost jelent. A közösségek 2008 januárjában kezdték meg helyi stratégia-alkotó munkájukat, melynek eredményeképpen a 2008. szeptember 26-i, hagyományteremtő Magyar Vidék Napján az ÚMVP Irányító Hatóság mind a kilencvenhatot LEADER Helyi Akciócsoporttá avatta (Közösségi vidékfejlesztés, d.n.).

3. A 2007-2013 PROGRAMOZÁSI IDŐSZAK KIEMELKEDŐ HELYI VIDÉKFEJLESZTÉSI EREDMÉNYEI

A következőkben részletesen elemezzük a Bihar Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület segítségével, a térségben megvalósult pályázatokat a 2007-2013-as programozási időszakra. Azonban a beadott és nyert pályázatok csupán 2012-2013 közötti időszakra érhetőek el, mivel az egyesületet 2012-ben hozták létre. Ennek megfelelően azóta koordinálja a térségben folyó pályázati aktivitás Helyi Akciócsoportként.

3.1. Az elért eredmények elemzése

Az előző programozási időszakban benyújtott és nyert pályázatokat külön elemezzük a III. tengely, valamint a LEADER IV. tengely mentén. Itt meg kell jegyezni, hogy a III. tengely pályázataira Püspökladány, Berettyóújfalu nem pályázhatott, míg Biharkeresztes, Komádi és Kaba csak külterülettel volt jogosult pályázatot beadni. Mindkét esetben a 4. illetve 5. körben benyújtott támogatási időszakra vonatkozóan vannak adatok, mivel ahogy azt korábban is írtuk az Egyesület 2012-ben jött létre, így az ezt követő időszakra vannak adatai.

3.1.1. EMVA III. tengely eredmények

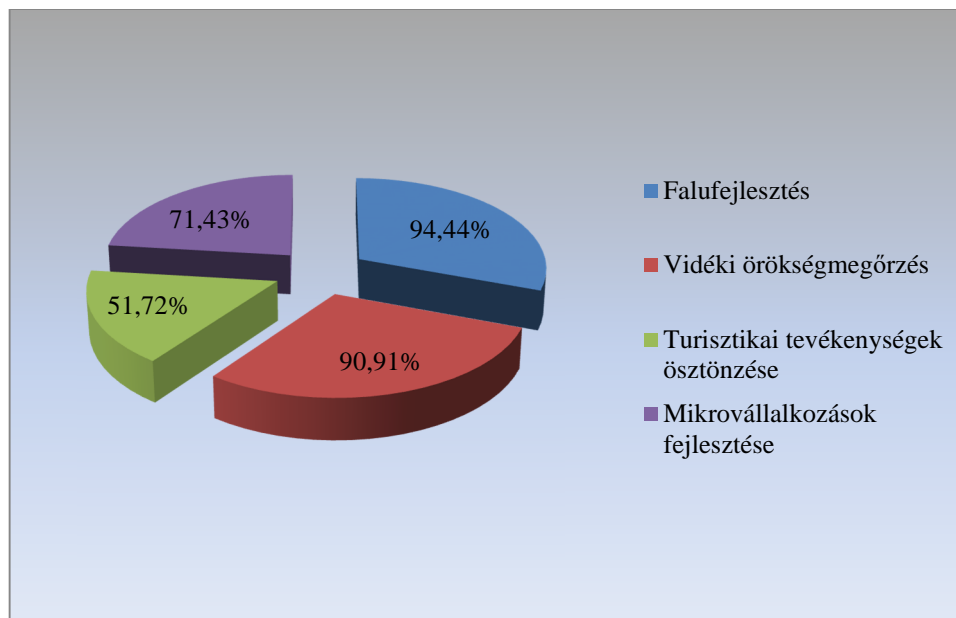
Az 1. táblázat az EMVA III. tengely mentén benyújtott pályázatok számát mutatja be a tengelyen belüli lehetőségek esetében. Tartalmazza a benyújtott, valamint a nyertes pályázatok számát. Látható, hogy mind a négy területen aktívak voltak a térségben a kérelmezők.

1. táblázat: Támogatási kérelmek száma (III. tengely)

Támogatási kérelmek száma (III. tengely)								
	Falufejlesztés		Vidéki örökségmegőrzés		Turisztikai tevékenységek ösztönzése		Mikrovállalkozások fejlesztése	
	Benyújtott kérelmek száma	Támogatott kérelmek száma	Benyújtott kérelmek száma	Támogatott kérelmek száma	Benyújtott kérelmek száma	Támogatott kérelmek száma	Benyújtott kérelmek száma	Támogatott kérelmek száma
(IV. kör) (2012)	18	17	11	10	11	6	14	10
V. kör (2013)					18	9		

Forrás: BSVE belső dokumentáció, 2015

A legtöbb pályázat a turisztikai tevékenység ösztönzése keretében került benyújtásra. A két körben összesen 29 pályázatot adtak be az igénylők. A legkevesebbet a vidéki örökségmegőrzés területén igényelték, itt összesen 11 kérelem került benyújtásra. A beadott és nyert pályázatok arányát a következő ábrán szemléltetjük (3. ábra).

3. ábra: A nyertes pályázatok aránya a benyújtottakhoz képest

Forrás: Saját szerkesztés, a BSVE adatai alapján, 2015

Az ábrából leolvasható, hogy a legjobb arányban a falufejlesztés területén nyertek a pályázók. Itt közel 95%-os volt a nyereség, azaz 18.-ból 17 nyert. Ehhez hasonló jó teljesítmény mutatkozik a vidéki örökségmegőrzés témában beadott pályázatok esetében. Itt a 11 beadott pályázatból 10 nyert, azaz majdnem 91%-os volt a siker. Szép eredmény született a mikrovállalkozások fejlesztése esetében is, hiszen a nyereség aránya 71% körüli. A legkevésbé sikeres terület a turisztikai tevékenység ösztönzése terület volt, annak ellenére, hogy ebben a témában adták be a legtöbb pályázatot. Itt csupán a beadott pályázatok fele nyert.

Ezeket az adatokat területenként, és településenként is megvizsgáltuk. A következőkben négy külön táblázatban foglaljuk össze a rendelkezésünkre álló adatokat.

2. táblázat: A falufejlesztés területén beadott, támogatott kérelmek, illetve a kötelezettségvállalás összege településenként

Település neve	Falufejlesztés		
	Benyújtott kérelmek száma	Támogatott kérelmek száma	Kötelezettségvállalás összege Ft
Báránd	1	1	9 594 087
Bihardancsháza	1	1	9 909 166
Biharnagybajom	1	1	9 999 986
Bihartorda	1	1	9 995 000
Bojt	1	1	4 995 871
Esztár	2	2	14 925 935
Földes	1	1	9 997 877
Furta	1	1	9 668 894
Körösszakál	1	1	4 710 088
Mezőpeterd	1	0	0
Pocsaj	1	1	9 972 473
Sárrétudvari	1	1	9 935 904
Szerep	1	1	9 589 408
Tetétlen	1	1	9 253 867
Újiráz	1	1	9 995 433
Zsáka	2	2	6 732 627
Összesen	18	17	139 276 616

Forrás: BSVE belső dokumentáció, 2015

A 18 benyújtott pályázatot összesen 16 településről adták be. Esztár, valamint Zsáka települések esetében volt két- két kérelem. A kötelezettségvállalás összegét tekintve látható, hogy összesen 139 millió forint körüli összeget ítélték oda a pályázóknak. Nagyságrendileg elmondható, hogy a legtöbb esetben 9-10 millió forint között, azonban kettő esetben ennél kevesebb, egy esetben jóval nagyobb volt az elnyert összeg. A közel 15 millió forintos kötelezettségvállalási összeg Esztár településen volt, ahol mindkét beadott pályázat nyert.

A Vidéki örökségmegőrzés területén elvégezve az elemzéseket láthatjuk, hogy minden beadott pályázat más-más településen volt (3. táblázat).

3. táblázat: A vidéki örökség területén beadott, támogatott kérelmek, illetve a kötelezettségvállalás összege településenként

Település neve	Vidéki örökségmegőrzés		
	Benyújtott kérelmek száma	Támogatott kérelmek száma	Kötelezettségvállalás összege
	Bakonszeg	1	0
Bedő	1	1	7 012 365
Bihartorda	1	1	14 996 865
Csökmő	1	1	14 575 343
Esztár	1	1	7 293 438
Kismarja	1	1	15 000 000
Pocsaj	1	1	14 721 039
Sáp	1	1	14 995 000
Szentpéterszeg	1	1	3 043 238
Tépe	1	1	14 895 786
Zsáka	1	1	14 688 744
Összesen	11	10	121 221 818

Forrás: BSVE belső dokumentáció, 2015

Ebben a témakörben a nyert összegek három esetet leszámítva 15 millió forint körül mozog. Bedő és Esztár 7 millió forint körüli, míg Szentpéterszeg 3 millió forint körüli összeget nyert. Összesen 121 millió forintot ítélték oda a pályázóknak.

A legnépszerűbb és egyben legsikeresebb terület a turisztikai tevékenység ösztönzése volt. A 29 beadott kérelem 15 településről érkezett, mely természetesen azt jelenti, hogy voltak olyan települések, melyek 2-3 pályázatot is benyújtottak (4. táblázat).

Összesen közel 227 millió támogatási összeget nyertek a pályázók, mely szintén jelzi, hogy a négy terület közül ez a legnépszerűbb, és a legtámogatottabb is ebben a térségben. A benyújtott 29 kérelemből 15 nyert. Ahogy a táblázatból látszik Bakonszeg, Bihartorda, Pocsaj, Sárrétudvari, Szentpéterszeg voltak azok a települések, ahol egyik pályázat sem

nyert. Az egyes településeknek megítélt támogatási összeget vizsgálva látható, hogy a legkevesebbet Ártándnak ítélték. Míg a legtöbbet Váncsod kapta.

4. táblázat: Turisztikai tevékenységek ösztönzése területén beadott, támogatott kérelmek, illetve a kötelezettségvállalás összege településenként

Település neve	Turisztikai tevékenységek ösztönzése		
	Benyújtott kérelmek száma	Támogatott kérelmek száma	Kötelezettségvállalás összege
	Ártánd	1	1
Bakonszeg	1	0	0
Bihartorda	2	0	0
Bojt	1	1	9 182 798
Esztár	4	2	32 276 742
Földes	2	1	20 899 337
Körösszegapáti	3	1	19 641 600
Magyarhomorog	1	1	29 954 280
Nagyrábé	2	2	18 279 135
Pocsaj	1	0	0
Sárrétudvari	3	0	0
Szentpéterszeg	1	0	0
Tépe	2	2	36 617 226
Váncsod	3	3	33 066 113
Zsáka	2	1	22 866 768
Összesen	29	15	226 719 292

Forrás: BSVE belső dokumentáció, 2015

Úgy elemezve a kapott összegeket, hogy egy pályázatra osztjuk le, akkor a legmagasabb támogatáshoz Magyarhomorogról beadott pályázat jutott, mely közel 30 millió forintot jelent.

A mikrovállalkozások fejlesztése területen benyújtott és támogatott kérelmekre vonatkozó adatokat az 5. táblázat tartalmazza. A benyújtott 14 kérelem összesen 13 településről érkezett, mivel Szerepről 2 db volt, melyekből 10 kapott támogatást. A támogatási összegek tekintetében igen nagy szórás mutatkozik az egyes pályázatok esetében. A teljes

támogatási összeg 68,5 millió forint. A legkisebb összeget Szerepen kapták, míg a legnagyobb 10 millió forintos támogatási összeget 3 településen, Esztáron, Nagyrábén és Szentpéterszegen kaptak a pályázók.

5. táblázat: Mikroállalkozások fejlesztése területén beadott, támogatott kérelmek, illetve a kötelezettségvállalás összege településenként

Település neve	Mikroállalkozások fejlesztése		
	Benyújtott kérelmek száma	Támogatott kérelmek száma	Kötelezettségvállalás összege
	Bakonszeg	1	0
Báránd	1	1	5 149 300
Biharnagybajom	1	1	2 101 450
Bihartorda	1	1	2 996 500
Esztár	1	1	10 000 000
Földes	1	1	7 297 525
Nagyrábé	1	1	10 000 000
Sárrétudvari	1	0	0
Szentpéterszeg	1	1	10 000 000
Szerep	2	1	1 360 905
Tetétlen	1	0	0
Tépe	1	1	9 906 893
Váncsod	1	1	9 701 328
Összesen	14	10	68 513 901

Forrás: BSVE belső dokumentáció, 2015

További két településen benyújtott kérelem kapott több mint 9,5 millió forintot, mégpedig Tépén, és Váncsodon. A négy területen beadott kérelmek települések szerinti összesítését a 6. táblázat tartalmazza. A táblázatban a III. tengely területén pályázó települések vannak feltüntetve. Azért tartottuk fontosnak ezt az összesítést, hogy láthatóvá váljon mely települések, milyen területen aktívak, illetve melyek voltak teljesen inaktívak a III. tengely támogatási területein.

6. táblázat: A III. tengelyben pályázó települések területenként

	Falufejlesztés	Vidéki örökségmegőrzés	Turisztikai tevékenységek ösztönzése	Mikrovállalkozások fejlesztése	összesen
Ártánd			1		1
Bakonszeg		1	1	1	3
Báránd	1			1	2
Bedő		1			1
Berekböszörmény					0
Berettyóújfalu					0
Bihardancsháza	1				1
Biharkeresztes					0
Biharnagybajom	1			1	2
Bihartorda	1	1	1	1	4
Bojt	1		1		2
Csökmő		1			1
Darvas					0
Esztár	1	1	1	1	4
Földes	1		1	1	3
Furta	1				1
Gáborján					0
Hencida					0
Kaba					0
Kismarja		1			1
Komádi					0
Körösszakál	1				1
Körösszegapáti			1		1
Magyarhomorog			1		1
Mezőpeterd	1				1
Mezősas					0
Nagykereki					0
Nagyrábé			1	1	2
Püspökladány					0
Pocsaj	1	1	1		3
Sáp		1			1
Sárrétudvari	1		1	1	3
Szentpéterszeg		1	1	1	3
Szerep	1			1	2
Tetétlen	1			1	2
Tépe		1	1	1	3
Told					0
Újiráz	1				1
Váncsod			1	1	2
Vekerd					0
Zsáka	1	1	1		3

Forrás: BSVE belső dokumentáció, 2015

Esztár és Bihartorda településekről mind a négy területen adtak be támogatási kérelmet. Ezen túlmenően 7 településről érkezett 3, 7 településről 2, 12 településről 1, valamint 13 településről nem érkezett a III. tengelyben támogatási kérelem.

A támogatási kérelmeket benyújtókat nem csupán települések szerint, hanem szervezeti forma szerint is érdeme megvizsgálni. A 7. táblázatban ismertetjük az erre vonatkozó adatokat.

7. táblázat: A III. tengely 4. és 5. támogatáskérelmi időszakában benyújtott nyertes támogatási kérelmek megoszlása területenként illetve szervezeti formánként

	Falufejlesztés	Vidéki örökségmegőrzés	Turisztikai tevékenységek ösztönzése		Mikrovállalkozások fejlesztése
	Tk4	Tk4	Tk4	Tk5	Tk4
Önkormányzati szféra (db)	6	1	0	0	
Civil szféra (db)	6	2	2	3	
Egyházak (db)	6	7	0	0	
Üzleti szféra (magánszemély is) (db)			4	6	
Mikrovállalkozások száma (db)					9
Magánszemélyek száma (db)					1
Összesen	18	10	6	9	10

Forrás: BSVE belső dokumentáció, 2015

A mikrovállalkozások fejlesztése területen természetesen 90%-ban mikrovállalkozások nyújtottak be kérelmeket. Az önkormányzatok falufejlesztésre (6), illetve vidéki örökségmegőrzésre (1) pályáztak. A civil szféra a mikrovállalkozások fejlesztése terület kivételével aktívak voltak a támogatási kérelmek benyújtását tekintve. Az egyházak hasonlóan az önkormányzatokhoz elsősorban a falufejlesztésre (6), valamint a vidéki örökségmegőrzésre fókuszáltak. Az üzleti szféra a turisztikai tevékenységek ösztönzése területen voltak aktívak a civil szféra mellett.

3.1.2. LEADER IV. tengely eredmények

A LEADER IV. tengely mentén három fő irányvonal azonosítható, melyek közül kettőre nyújtottak be támogatási igényt az Egyesület által lefedett térségből. A 8. táblázatban tüntetjük fel a két területen pályázók által elnyert támogatási összeget ismertetjük. A közel 1 milliárd támogatási összeg 2/3-1/3 arányban oszlik meg a versenyképesség növelése és az életminőség/diverzifikáció javítása között.

8. táblázat: HVS forrásallokáció LEADER (IV. tengely) 2007-2013 az eredeti HVS-ben szereplő indikatív forrásallokáció alapján (Ft)

HVS forrásallokáció LEADER (IV. tengely) 2007-2013 az eredeti HVS-ben szereplő indikatív forrásallokáció alapján (Ft)		
Életminőség/diverzifikáció	Versenyképesség	Összesen
336 921 671	641 754 836	978 676 507

Forrás: BSVE belső dokumentáció, 2015

Tovább elemezve ezeket az adatokat látható, hogy a 3. támogatási időszakban adták be a pályázatokat az igénylők (9. táblázat). Mindkét területen megkülönböztetnek vállalkozás alapú fejlesztési, és közösségi célú fejlesztési alterületet.

9. táblázat: A LEADER IV. tengely mentén nyertes pályázatok száma, és elnyert összege

	Versenyképesség	Életminőségjavító intézkedések
	vállalkozás alapú fejlesztés	közösségi célú fejlesztés
Tk3-ban megítélt támogatások (db)	62	57
Tk3-ban megítélt támogatások (forint)	641754836	336921671

Forrás: BSVE belső dokumentáció, 2015

Ahogy a táblázatban látható az életminőség/diverzifikációt javító intézkedéseket csak közösségi célú fejlesztés alapján nyújtottak be támogatási igényt. Összesen 57 pályázat nyert, melynek összege közel 337 millió forint. A versenyképesség esetében meghirdetett intézkedések vállalkozás alapú fejlesztés alapján igényelték. Ebben az esetben 62 intézkedést hirdettek, melynek összege közel 642 millió forint.

10. táblázat: Meghirdetett HPME-k/célterületek/intézkedések

Tk3	HPME- k/célterületek/intézkedések nevei	Allokált forrás	Támogatott pályázatok száma
	1. számú: Községi terek és a kapcsolódó szolgáltatások kialakítása és fejlesztése	194 075 151	13
	2. számú: Non-profit szervezetek eszközbeszerzésének támogatása	48 255 715	20
	3. számú: Települési kulturális értékek, hagyományok bemutatására szolgáló vidéki rendezvények, megvalósításának, a kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, eszközbeszerzések és marketing tevékenységek, valamint táborok megrendezésének és marketingjének támogatása	82 502 725	22
	4. számú: Helyi, hagyományos mesterségek, valamint szellemi és tárgyi örökségek bemutatásának támogatása	7 088 080	1
	5. számú: A termálvíz újszerű turisztikai attrakcióként történő hasznosítása	5 000 000	1
	6. számú: Új szálláshely kialakításának, meglévő szálláshely fejlesztésének és bővítésének támogatása	40 737 426	6
	7. számú: Turisztikai szolgáltatás fejlesztésének támogatása	14 762 785	2
	8. számú: Helyi termékkel foglalkozó mikrovállalkozások támogatása	54 711 370	5
	9. számú: Kis értékű vállalkozás-fejlesztés	7 498 048	10
	10. számú: Helyi vállalkozások versenyképességének erősítése, növelése	524 045 207	39
Összesen		978 676 507	119

Forrás: BSVE belső dokumentáció, 2015

Ahogy a 10. táblázatban láthatjuk összesen 119 támogatott pályázat volt a térségben. A táblázatban azt szemléltetjük, hogy az egyes célterületekre mekkora összeget nyertek a pályázók

A legtöbb nyertes pályázat, ennek megfelelően a legnagyobb összeg a 10. számú intézkedés mentén volt, mely a Helyi vállalkozások versenyképességének erősítése, növelése a neve. Ez átlagosan valamivel több, mint 13 millió forint pályázatonként. Átlagosan a legnagyobb összeget Községi terek és a kapcsolódó szolgáltatások kialakítása és fejlesztése célra nyertek az igényt benyújtók.

Az elnyert pályázatok számát és azok összegét településenként is érdemes megvizsgálni. A 11. táblázatban azokat a településeket tüntettük fel, ahol a IV. tengely mentén volt nyertes pályázat.

A 119 nyertes pályázat összesen 29 településre oszlik el. A legtöbb pályázat Berettyóújfaluban nyert, összesen 31, ezt követi 11 darabbal Püspökladány. 8-8 darab pályázat nyertek Kaba és Komádi településeken igényt benyújtók. 11 településről 1-1 pályázat nyert. A kapott támogatási összegek nagysága nagy szórást mutat, ha átlagosan vesszük nyertes pályázatonként. A teljes összeg átlagosan körülbelül 8 millió 200 ezer forintot jelent.

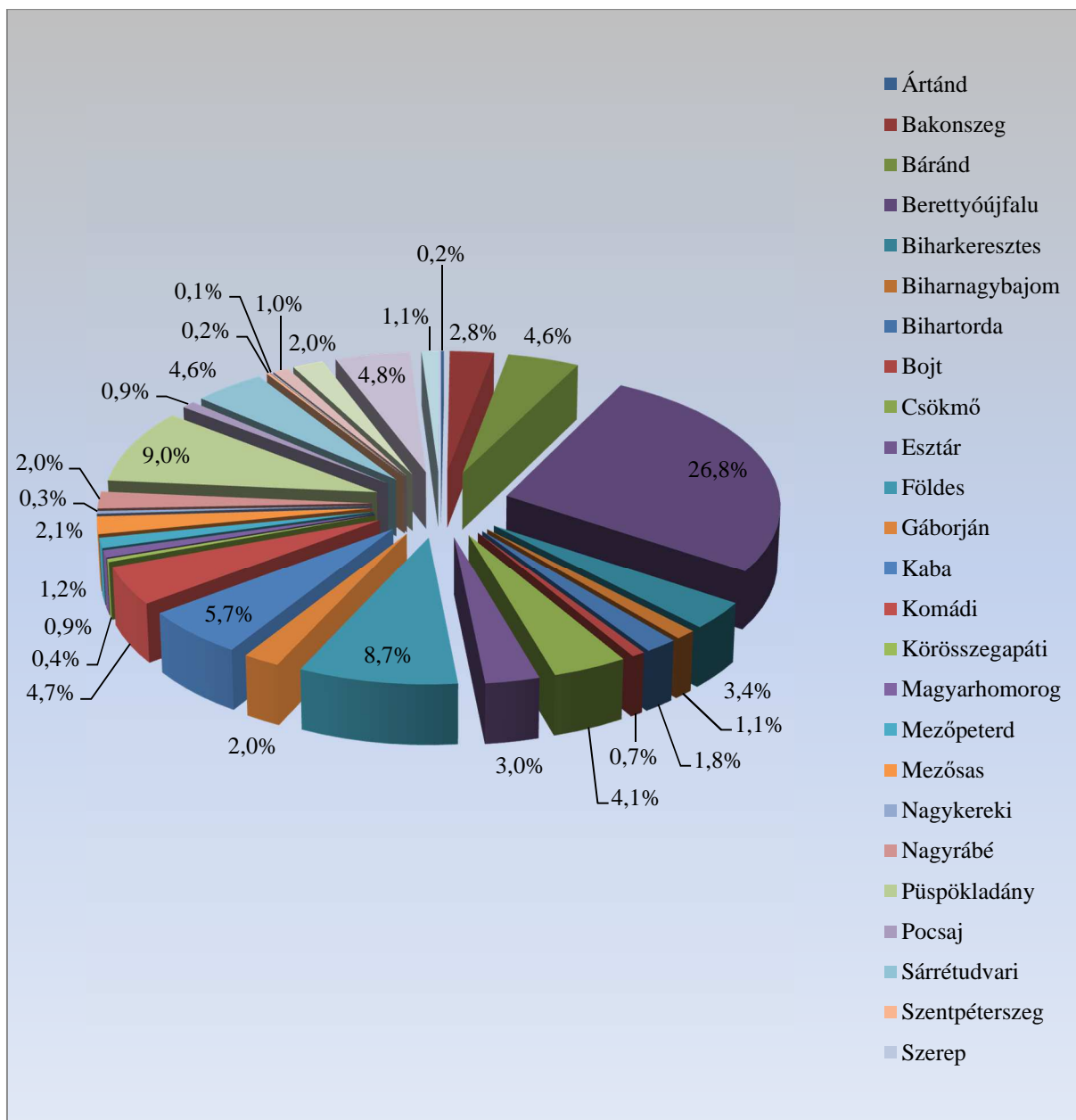
19,5 illetve 20 millió forintot nyertek átlagosan Tépén és Nagyrábén. Mindkét településen egy-egy pályázat nyert. A legkisebb összeget Szerepen nyerték, ahol a támogatási összeg valamivel egy millió forint alatt volt.

A nyert összegeket százalékos megoszlását településenként a 4. ábrán szemléltetjük. Látható, hogy a legnagyobb arányban Berettyóújfalu részesült, míg a két legkisebb arányú Szerep, illetve Ártánd. Ami érdekesség lehet, hogy Sárrétudvariban és Földesen is 6-6 nyertes pályázat volt. ennek ellenére a támogatási összeg aránya a teljes forráshoz képest a két településen eltérő. Földes 8,7% míg Sárrétudvari 4,6%-os részesedésű volt. Ebből arra lehet következtetni, mely a 11. táblázatban is látható, hogy Földesen közel kétszer akkora volt a nyertes pályázatok átlagos elnyert összege, mint Sárrétudvariban.

11. táblázat: Elnyert LEADER források településenként

Település neve	Nyertes pályázatok száma	Elnyert forrás összege
Ártánd	1	1 792 185
Bakonszeg	3	27 444 416
Báránd	4	44 839 568
Berettyóújfalu	31	261 996 140
Biharkeresztes	3	33 029 547
Biharnagybajom	1	11 086 899
Bihartorda	4	17 339 210
Bojt	1	7 088 080
Csökmő	2	39 923 415
Esztár	3	28 952 300
Földes	6	84 953 992
Gáborján	1	19 621 982
Kaba	8	55 952 202
Komádi	8	45 652 703
Körösszegapáti	3	3 777 846
Magyarhomorog	2	8 581 140
Mezőpeterd	2	11 982 997
Mezősas	2	20 684 803
Nagykerek	1	3 297 333
Nagyrábé	1	20 000 000
Püspökladány	11	88 142 582
Pocsaj	3	8 421 814
Sárrétudvari	6	44 537 426
Szentpéterszeg	1	1 880 720
Szerep	1	924 300
Tetétlen	1	9 996 392
Tépe	1	19 481 154
Váncsod	5	46 800 033
Zsáka	3	10 495 328
Összesen:	119	978 676 507

Forrás: BSVE belső dokumentáció, 2015

4. ábra: A településre jutó LEADER források aránya a teljes LEADER forráshoz képest

Forrás: Saját szerkesztés a BSVE adatai alapján, 2015

3.2. Nemzetközi projekt a támogatási időszakban

Egyesület Elnöksége 2013. évben úgy döntött, hogy nemzetközi együttműködésre nyújt be pályázatot. Ezt követően felkeresték Romániában a Magyarország Határa Mentén működő Bihar Megyei Helyi Akciócsoportot, hogy működjenek együtt velük, alakítsanak ki olyan hosszú távon is fenntartható együttműködést, amely a két terület számára sok tekintetben pozitív hatást eredményez. A megkeresésre kedvező választ kaptak és együtt valósíthatták meg projektet.

2013 októberében Megvalósíthatósági Tanulmányt nyújtottak be a Vidékfejlesztési Minisztériumhoz, melyet az Irányító Hatóság 2013 novemberében elfogadott.

A Megvalósíthatósági tanulmány birtokában benyújtották pályázatukat a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz, mely pozitív elbírálásban részesült.

A Fenntartható együttműködés alapjainak megteremtése a Bihar – Sárrét – Bihar térségben címmel, LEADER Nemzetközi együttműködés keretében nyújtandó támogatás jogcímen 48 942 726 Ft támogatásban részesültek.

A pályázatban átfogó célként fogalmazódott meg a két érintett határ menti térség gazdasági szereplőit, közösségeit közelebb hozni egymáshoz a térség közös fejlődésének elősegítése érdekében. A gazdasági szereplők aktivizálásával, egyfajta multiplikátorhatást elérve, rendszeressé és szervezetté kívánták tenni a kapcsolattartást az együttműködést mind a vállalkozások, a lakosság és a civil szervek között.

A projekt toborzó fórumokkal kezdődött, melyet hat helyszínen rendeztek meg. A fórumok célja a projekt megismertetése, az internetes felületre regisztrálók első csoportjának összegyűjtése. A portál kezdő tartalmát a fórumokon regisztrálók adatai adták.

A fórumokra kétnyelvű tájékoztató, projektismertető kiadvány készült, ezzel is népszerűsítve kezdeményezést.

A fórumokkal egy időben elkezdődött az internetes felület kialakítása az online kereskedelem és kommunikáció működtetéséhez. A projektben résztvevők ezt ingyenesen használhatják. Tervük a felhasználók számának folyamatos bővítése. Remélhetőleg minél több kereskedelmi kapcsolat alakul ki a térségek vállalkozásai között, valamint minél több civil szervezet mutatkozik be. Cél, hogy egyre többen ismerjék fel az együttműködésben rejlő lehetőségeket.

Szeptemberben az internetes portálra regisztráló vállalkozások, gazdálkodó szervezetek, intézmények és civil szervezetek számára ingyenes képzést biztosítottak a honlap használatához, valamint hasznos gazdasági, jogi, marketing ismereteket szereztek a résztvevők.

A nyáron a projekt részeként a Kabai piactér burkolatának felújítására is sor került. A projekt infrastrukturális feltételeinek javítása keretében a piac egy része új burkolatot kapott, másik részén a meglévő burkolat javítására került sor.

A projekt zárásaként szeptember 20.-án megrendezésre került a Bihar – Sárrét – Bihar Határ menti Vásár és Vállalkozói Fórum. Az egynapos program keretében az érintett térségekből a résztvevők számára bemutatkozási, kiállítási, kapcsolat felvételi, személyes konzultációs, valamint értékesítési lehetőséget biztosítottak. Ezen a napon átadásra került a

megújult piactér. Erre a vásárra elkészült a Bihar – Sárrét – Bihar Vállalkozói téka magyar és román nyelven. A kiadványban megnevezésre került valamennyi vállalkozás, önkormányzat, civil szervezet, és ezek elérhetőségei. Ezen túlmenően elkészült az internetes portál mely a www.bsbweb.hu címen érhető el. Az együttműködés sikeresnek tekinthető, hiszen nemzetközi kapcsolatok alakultak ki a résztvevők között.

3.3. Kiadványok

2014-ben a Bihar – Sárrét vállalkozásfejlesztési egyesület a térség önkormányzatainak összefogásával egy kiadványt adott ki, melyet mind a 41 térségi településre eljuttattak.

Ezen kiadványunk célja, hogy bemutassuk az elmúlt közel két év nyertes pályázatait. Ebben az időszakban arra törekedtünk, hogy az egyesület mind a 41 települése, a települések lakói, civil szervezetei, vállalkozásai ki tudják használni az Európai Unió által nyújtott támogatásokat. Azok, akik még nem pályáztak látva a jó példákat bátorítást kapjanak ahhoz, hogy fejlesztési elképzeléseiket segítségünkkel valósítsák meg.

3.4. Az elért eredmények hatása a térségre

A térségben a III. illetve a IV. tengely mentén összesen 1 534 408 134 forintnyi támogatási összeghez jutottak a pályázók. Az előző fejezetekben részletesen elemeztük településenként és pályázónként a benyújtott igényeket, az elnyert pályázatok számát, illetve azok összegét, és arányát.

A vidéki örökség támogatása projektek keretében elsősorban egyházak pályáztak, melynek köszönhetően a nyertes egyházak templom felújításra fordították a kapott támogatást. Ezen túlmenően felújítottak egy kúriát és egy tájházat, valamint a csökmői Örökségünk Házát is. A turisztikai tevékenység ösztönzése, mely a legsikeresebb terület volt, sokrétű fejlesztés valósult meg. Alakítottak ki gyermek és ifjúsági tábort, fejlesztettek horgásztavat, több nyertes is szálláshely szolgáltatás kialakítására fordította a nyert összeget. Ezen túlmenően közösségi tereket is alakítottak ki.

Mikrovállalkozások létrehozása, fejlesztése területen a 10 darab nyertes pályázatból kettő esetében új vállalkozást hoztak létre, míg a fennmaradó nyolc esetében elsősorban korszerűsítésre, technológia fejlesztésre, eszközbeszerzésre fókuszáltak.

A falufejlesztés területén nyert a legtöbb pályázat. Az elnyert összegeket igen sok esetben a települések meghatározó épületeinek akadálymentesítésére, felújítására, korszerűsítésére fókuszáltak a pályázók. Ezek között több ravatalozó, templom, parókia volt. Ezen túlmenően sportpálya, játszótér kialakítás, felújítás is megvalósult.

A LEADER intézkedései mentén nagyon sok rendezvény (24) megszervezése történt. Ezen túlmenően vállalkozások infrastrukturális fejlesztése, korszerűsítése, új munkahelyek, közösségi terek kialakítása, termékek piacra vitele valósult meg.

A nemzetközi együttműködés megvalósulása is sikeres projektként könyvelhető el, melyet a következő időszakban is érdemes fenntartani. Sőt megerősíteni. Ezzel is kihasználva, hogy közel van a határ.

Összességében az eredmények alapján megállapítható, hogy annak ellenére, hogy az Egyesület 2012-től volt jelen Helyi Akciócsoportként térségben, sikeresen tudta segíteni a térségben pályázni akaró, pályázatot nyert személyeket, egyházakat, civileket és gazdasági társaságokat. az elért eredmények sikeresnek könyvelhetőek el, melyet a jövőben folytatni kell.

4. A KÖVETKEZŐ PROGRAMOZÁSI IDŐSZAK ELŐKÉSZÍTÉSE

Az előző időszak elemzése után a jövőre vonatkozó stratégia kialakításához elengedhetetlen a jelenlegi helyzet elemzése térségi szinten. Ezen elemzések alapján tudjuk a következő programozási időszekekre vonatkozó stratégiát megalkotni. Ennek értében elkészítjük a térség SWOT elemzését, melyben az Egyesület által lefedett térségekre vonatkozó erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket vesszük számba. Ezt követően egy problématerkép segítségével vázoljuk az Egyesület által megfogalmazott főbb problémákat.

Nem utolsó sorban készítettünk egy online kérdőíves felmérést, melynek az volt a célja, hogy felmérjük az együttműködési hajlandóságot, illetve a jövőre vonatkozó elvárásokat, amiket az Egyesületi tagok, illetve azok között mértünk fel, akik valaha, valamilyen kapcsolatban voltak az Egyesülettel, annak munkájával.

4.1. SWOT elemzés

A SWOT elemzés, egy stratégiai, tervezési módszer, mely segítségével számba vesszük, és feltárjuk a szervezet tevékenységét és működését meghatározó adottságokat és feltételeket. Inkább nevezhető elemző módszernek, sem mint tervezési eljárásnak. Elsősorban a stratégia kialakítására, megfogalmazására alkalmas.

Az elemzés során a szervezeti jellemzőket 4 csoportba soroljuk; erősségek (Strengths); gyengeségek (Weaknesses); lehetőségek (Opportunities); veszélyek (Threats). Az erősségeket és gyengeségeket belső tényezők alkotják, a szervezeti adottságokat tartalmazza. A lehetőségeket és a veszélyeket külső eredetű tényezőknek tekintjük, melyek elsősorban a környezetben vannak jelen és kívülről befolyásolják a szervezet működését, sikerességét.

Az analízis nem tartalmaz számszerűsített adatokat, nem azokra épül. Ebből kifolyólag lehetőséget biztosít arra, hogy olyan szervezeti jellemzőket vegyünk számba, melyek ugyan nem számszerűsíthetőek, azonban igen jelentős mértékben befolyásolják a szervezet hatékonyságát.

A SWOT analízist az Egyesület tevékenységének, valamint az általuk a lefedett terület egészének figyelembe vételével végeztük el, ez alapján meghatároztuk valamennyi erősségét, gyengeségét, lehetőségét és a veszélyeket.

Az elemzésben szerepeltettek figyelembe vételével az erősségek fenntartásával a gyengeségek javításával és a lehetőségek együttes kihasználásával a veszélyek okozta

veszteségek jelentős csökkenése érhető el, ezáltal egy tartósan és stabilan működő szervezet hozható létre.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> - A régióközpont Debrecen és a térségi központok Berettyóújfalu és Püspökladány a térség településeiről könnyen megközelíthetők. - Az infokommunikációs technológia. A járásokban kedvező. - Nyitottság új technológiák befogadására. - Hagyományokkal rendelkező élelmiszeripar, különleges specialitások. - Jelentős mezőgazdasági alapanyag-termelés, jelentős állattenyésztés. - Kiaknázható idegenforgalmi vonzerők (termálvíz, kulturális hagyományok, természeti környezet). - Hagyományos táji íz világ, - Hagyományokon alapuló térségi rendezvények - Az egyesület által lefedett térség több mint tíz védett területtel rendelkezik és a környezet természet közeli állapotban maradt fenn, ez kedvező az ökoturisztikai formák elindításához. - Az előregedő kis falvak megőrizték az eredeti parasztházakat, hagyományos faluszerkezetet. - Térségi jelentőségű hagyományok. - A szakközépiskolai és szakiskolai szinten oktatott szakok között vannak piacképes szakmák, valamint a hagyományos kézműves szakmák is megtalálhatók 	<ul style="list-style-type: none"> - Erőforrások kihasználásának gyengeségei (feltáratlan és kihasználatlan alapanyag, energetikai erőforrások, helyi tudás, mint erőforrás) - A mezőgazdaság körül állandó a bizonytalanság, emellett a technológia elavultsága további problémákat okoz. - Relatív alacsony erdőszültség - Az úthálózat mennyisége és minősége nem megfelelő. - Főként kisvállalkozások, illetve egyéni vállalkozók vannak a térségben. - Környezetbarát technológiák nem megfelelő részaránya - Az itt élők környezettudatossága, és egészségtudatossága alacsony szintű - Idegenforgalom szempontjából a térség turisztikai termékcsomagja, marketingje nem megfelelő. - Magas az elvándorlók száma, mely főként a magasabban iskolázott fiatalokra jellemző. - Öregedő társadalom. - Magas munkanélküliségi ráta, illetve szegénység jellemző a térségre.

- A közoktatási rendszer kiépítettsége megfelelő.
- A kórházi és szakrendelői ellátás jól hozzáférhető a kistérségben.
- A civil és roma szervezetek száma és önszerveződési képessége a térségben viszonylag magas.
- A 2007-2013 időszak megvalósult projektjei tovább fejleszthetők. A jó példák segítik az új pályázókat.
- Az egyesület iránti bizalom segíti a további együttműködéseket.

LEHETŐSÉGEK

VESZÉLYEK

- A vállalkozások számának növekedési üteme meghaladja a régiós szintet. - Vállalkozói infrastruktúra javítása. - A piacra jutás, az értékesítési biztonság erősítése. Innovatív értékesítési módok jelennek meg. - Két nemzetközi és regionális térszerkezeti vonal (Záhony–Szeged; Budapest–Nagyvárad) fut keresztül a kistérségen, a tranzitforgalom jelentős gazdasági potenciált rejt magában. - A közmű infrastruktúra kiépítettsége javuló tendenciát mutat. - Nő a kereslet a biotermékek iránt a hazai és az európai piacon egyaránt. - A debreceni K+F központ közelsége lehetőséget jelent a bedolgozásra, illetve az innovációk behozatalára. - Növekszik a térség turisztikai értékei iránti belföldi és külföldi kereslet. - A stressz mentes környezet, a kulturális	- A fejlesztési források nem lesznek elegendők a felzárkózási folyamat elindítására. - A további közlekedési fejlesztések elhúzódnása miatt a térség külső elérési mutatói nem javulnak. - Tovább növekszik a verseny a mezőgazdasági termékek piacán, a jellemző agrárágazatok hagyománya csökken. - A térség gazdasági teljesítőképessége nem alkalmazkodik az adottságokhoz, a piaci kívánalmakhoz. - Alacsony tőkebeáramlás, marad a tőkehiány. - A helyi termelők kiszorulnak a piacokról. - A hasonló turisztikai adottságokkal rendelkező hazai és külföldi térségek fejlődése miatt a térség idegenforgalmi versenyképessége csökken. - Az infrastrukturális elmaradottság, a

<p>hagyományok ápolásának nemzetközi szintű felértékelődése, a gyógy-idegenforgalom és a vadászat, horgászat nemzetközi fellendülése kedvező turisztikai lehetőségeket jelent.</p>	<p>szolgáltató szféra alacsony aránya.</p>
<p>- Színvonalas kulturális rendezvények szervezése a helyi hagyományokhoz, értékekhez illeszkedve.</p>	<p>- A képzett munkaerő elvándorlása fokozódik a megfelelő minőségű munkahelyek hiánya és az alacsonyabb kereseti lehetőségek miatt.</p>
<p>- A romák esélyegyenlősége és felzárkóztatása kiemelt európai és országos kérdéskör</p>	<p>- A foglalkoztatási problémák kezelésének elmulasztásával szociális válság alakulhat ki.</p> <p>- A halmozottan hátrányos helyzetű lakosság újratermelődik.</p> <p>- Tovább növekednek a térségben a társadalmi és a területi különbségek.</p>

4.2. Problématérkép

Gazdaság	<ul style="list-style-type: none">– A helyi termékek feldolgozására épülő ipari kapacitás hiányos.– A piacra jutás lehetősége korlátozott, az azt segítő rendszer hiányos.– A termelői kapacitások elaprózottak.– Jelentős differenciáltság figyelhető meg a térségben.– Hiányoznak a nagyvállalatok a térségből.– A térségben működő vállalkozás tőkehiánnyal küzdenek, Ezen túlmenően az ellátási területük településszintű,– A vonalas infrastruktúra állapota rossz.– Az úthálózat tekintetében hiányosság, hogy nincsenek autópályák, gyorsforgalmi utak.– A szegénység több generáción ível át.– Idegenforgalmi szervezethez fejletlensége
Társadalom	<ul style="list-style-type: none">– A roma lakosság elhelyezkedése koncentrált, a települések között jelentős eltérések tapasztalhatók.– A térségben alacsony a legális jövedelemmel rendelkezők száma.– Magas azon háztartások száma, ahol nincs foglalkoztatott.– Magas a rendszeres szociális segélyben részesülők aránya.– Összességében igen magas a munkanélküliség.– Jellemző az előregedés és a szelektív elvándorlás.– A szakképzettség rugalmatlanul reagál a piaci követelményekre.– A hátrányos helyzetű lakosság egészségi állapota és várható életkora rossz.– Forráshiánnyal küzdenek az önkormányzatok.– Az oktatási, egészségügyi, szociális és közművelődési szolgáltatások elérhetősége és minősége egyenlőtlenségeket mutat, az ezeket támogató infrastruktúra többnyire rossz állapotban van.

4.3. Kérdőíves felmérés

Egy adott téma feldolgozásához szükségünk van olyan adatokra, melyekből számításokat lehet végezni. Az adatok gyűjtése történhet megkérdezés és megfigyelés útján is. Ezek

közül a legfontosabb a *megkérdezés*, mellyel megismerhetők a vevői szándékok, a szokások, a vélemények, a motívumok és a valós tények is. Mivel a tanulmányunkban a megkérdezést alkalmaztuk, így a következőkben ezt mutatjuk be.

A megkérdezéses információszerzés fő célja a kiválasztott személyektől véleményt kérni meghatározott feltételek között. A megkérdezés során olyan embereket szólítunk meg, akik az adott témakörben a leginkább érintettek, illetékesek és előreláthatólag érdeklis is őket a téma.

Az írásbeli megkeresés esetében egy előre meghatározott címlista alapján, postai úton vagy interneten juttatják el a kérdőíveket a megkérdezetthez. Ezen megkérdezési formát nem tekinthetjük reprezentatívnak, mivel nagymértékben irányítjuk a kitöltők körét. A kutatásokban nagy szeretettel választják ezt a formát a kutatók, mivel költségtakarékos, kizárható a kérdezőbiztos szubjektivitása, és a megkérdezett saját körülményei között pontosabb, megfontoltabb választ adhat. A módszer nagy hátránya, hogy a reprezentativitás biztosításához teljes címlista szükséges, a visszaérkezett válaszok lassan érkeznek be, a visszaérkezési arány túl alacsony, a válaszadási készség minimális, illetve a rosszul kitöltött kérdőívek javítására nincs lehetőség.

A kérdőív szerkezetének, formájának, hangnemének jó megválasztásával elősegíthetjük a nagyobb mennyiségű kérdőív visszaérkezését, illetve a kitöltési hajlandóságot is emelhetjük. A kérdőívnek mindig olyannak kell lennie, hogy a megkérdezett szívesen töltsön ki minden kérdést. Nagyon kell ügyelni a kérdőív korlátozott terjedelmére is, mivel egy nagyon hosszú kérdőívhez az emberek hozzá sem kezdenek.

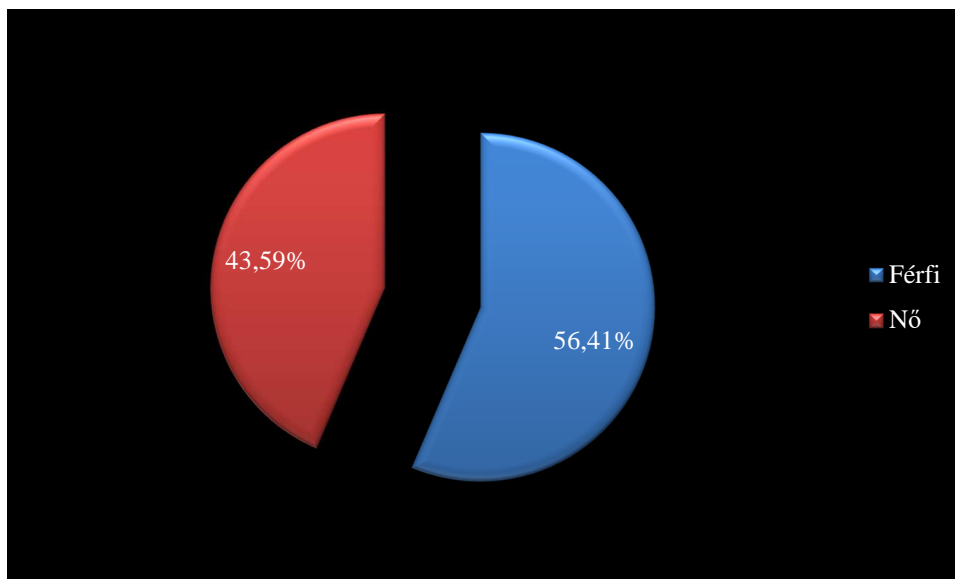
Felmérésünkhöz önálló kérdőívet készítettünk. A kérdőívben összesen 34 kérdés szerepel. A kérdések között vannak szelektív vagy feleletválasztós kérdések. Ebben az esetben a megadott válaszlehetőségek közül egyet kell megjelölni. Vannak index típusú kérdések, ahol a megkérdezett személy szubjektív megítélésére, véleményére kérdezzük rá. Ezen túlmenően vannak 1-4 között minősítendő kérdések is. Az első 5 kérdés a kitöltőre vonatkozik, mely a válaszadó nemére, életkorára iskolai végzettségére, valamint az általa képviselt szervezetre vonatkozik. A fennmaradó 29 kérdés két témakört jár körbe. Az egyik az együttműködési hajlandóság, illetve annak lehetséges területei. Valamint a következő időszakra vonatkozó elvárásaik feltérképezése volt a cél.

A kérdőívet az egyesület tagjainak, illetve az egyesülettel valamilyen formában kapcsolatba került szervezeteknek, személyeknek juttattuk el elektronikus formában. A tagok száma 145, illetve további 150 kapcsolattartó jelenik meg az adatbázisban.

A következőkben először a válaszadókra vonatkozó adatokat dolgozzuk fel. Ezekbe a képviselt szervezet székhelye, a válaszadók neme, kora, legmagasabb iskola végzettsége tartozik. Illetve itt emeljük ki azt is, hogy a válaszadó tagja, vagy sem az Egyesületnek.

A kérdőívet összesen 40-en töltötték ki. A válaszadók pontosan 50% tagja, és 50%-a nem tagja az egyesület, mely alapján arra következtetni, hogy mindkét réteg érdeklődik a jövőre vonatkozó elképzelések kialakítására. A kitöltők tevékenységi formát tekintve úgy oszlanak meg, hogy 12 civil szervezet, 11 önkormányzat, 4 magánszemély 2 egyéni vállalkozó, 2 egyházközösség, 9 gazdasági társaság töltötte ki. Az Egyesület által lefedett 41 településről 19-ből érkeztek vissza kitöltött kérdőívek, mely 46%-ot tesz ki. Ez igen jónak tekinthető. Egy-egy kitöltő volt a következő településekről: Nagyrábé, Tetétlen, Bihardancsháza, Sárrétudvari, Körösszegapáti, Kismarja, Báránd, Bojt, Biharnagybajom. Kettő érkezett Váncsodról, Zsákáról, Szentpéterszegről, Csökmőről, Püspökladányból, Komádiból, valamint Bihartordáról. Három kitöltő volt Földesről, négy Kabáról, és a legtöbben, tízen Berettyóújfalut jelölték meg.

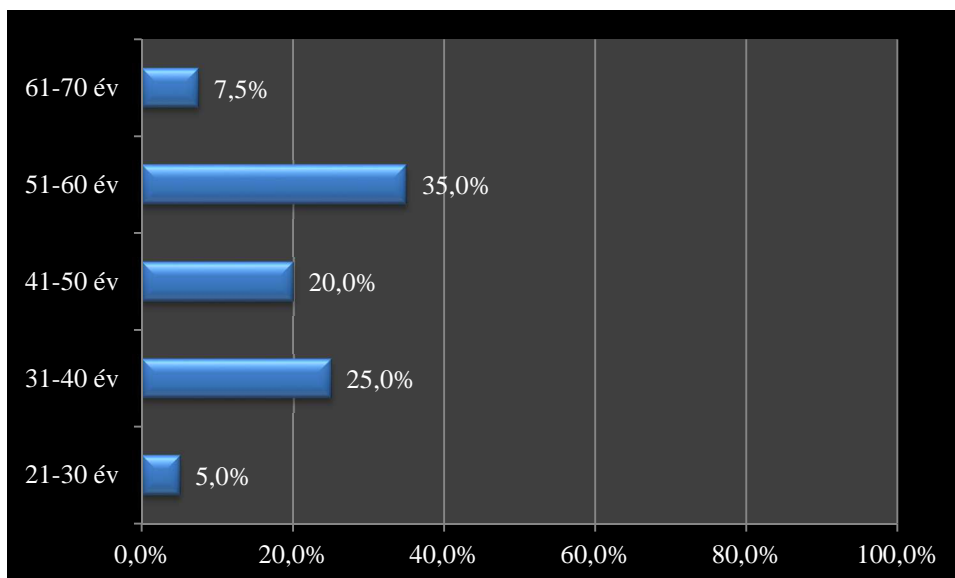
A kitöltők nemek szerinti megoszlását a 5. ábra szemlélteti. Látható, hogy közel fele-fele arányban töltötték ki nők, illetve férfiak, azonban férfiak valamivel többen.

5. ábra: A kitöltők nemek szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztés, 2015

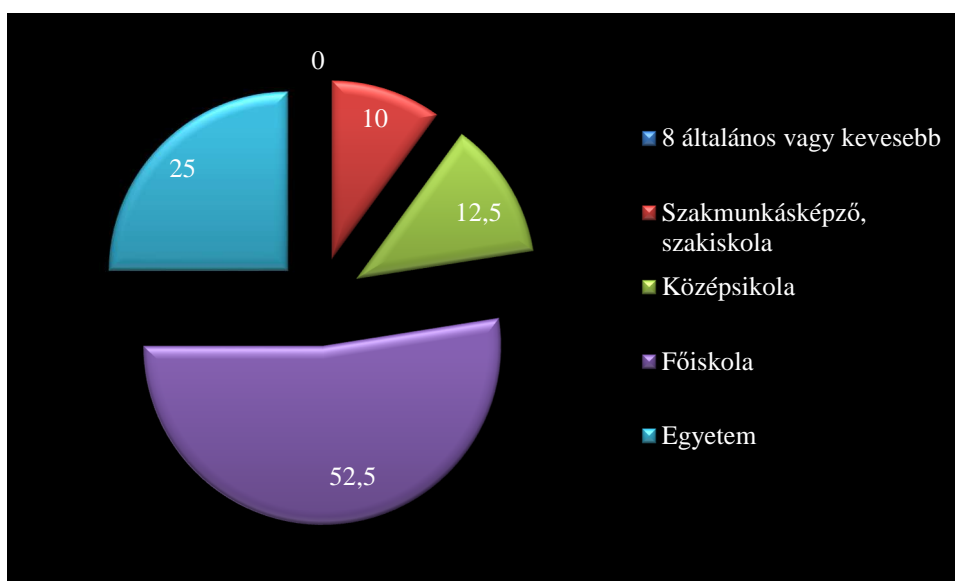
A korösszetételt tekintve a válaszadók többsége az 51-60 éves korosztályba tartozik. 20% tartozik a 41-50 év, míg 25% a 31-40 éves korosztályba. A legkevesebben a fiatal generációból töltötte ki (6. ábra).

6. ábra: A kérdőívet kitöltők kor szerinti megoszlása

Forrás: saját szerkesztés, 2015

A válaszadókat megkértük adják meg legmagasabb iskolai végzettségüket is. A kitöltők között nem volt 8 általánossal rendelkező. A legtöbben, több mint 50% főiskolai diplomával rendelkeznek, 25% egyetem. Azaz a válaszadók 77%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezik (7. ábra).

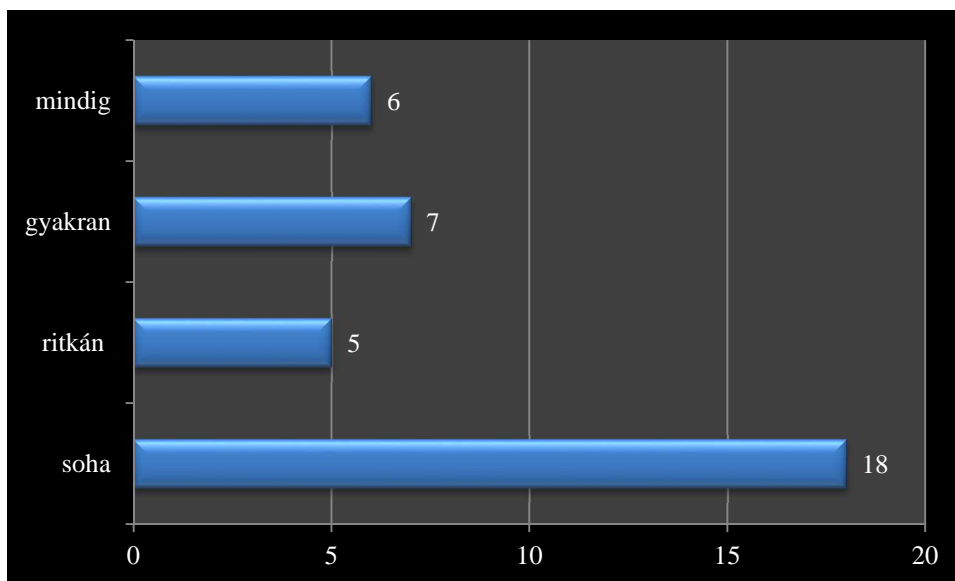

7. ábra: A válaszadók megoszlása legmagasabb iskolai végzettségük alapján

Forrás: saját szerkesztés, 2015

A legtöbben megjelölték a közigazgatást (11), valamint a kultúra/művészetet (11), amelyen működik. Jog területet, illetve nem dolgozom sehol, senki sem jelölte.

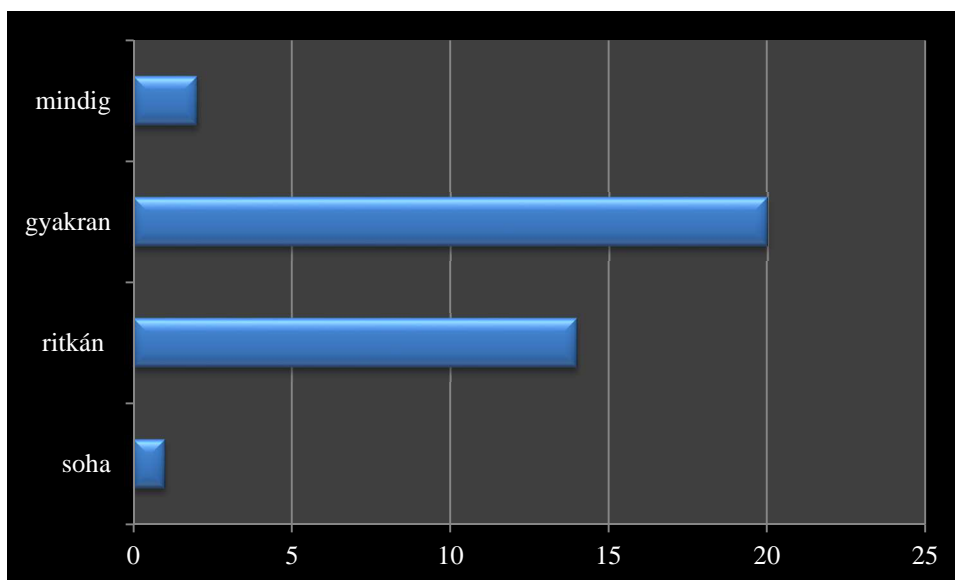
Kérdés volt, hogy az Akciócsoport ülésein (közgyűlés), milyen gyakran vesznek részt. A következő ábrán (8. ábra) láthatjuk, hogy a válaszadók döntő többsége soha nem vesz részt. Mindig csupán a válaszadók 15%-a megy el a közgyűlésre.

8. ábra: A válaszadók közgyűlésen való részvétele

Forrása: saját szerkesztés, 2015

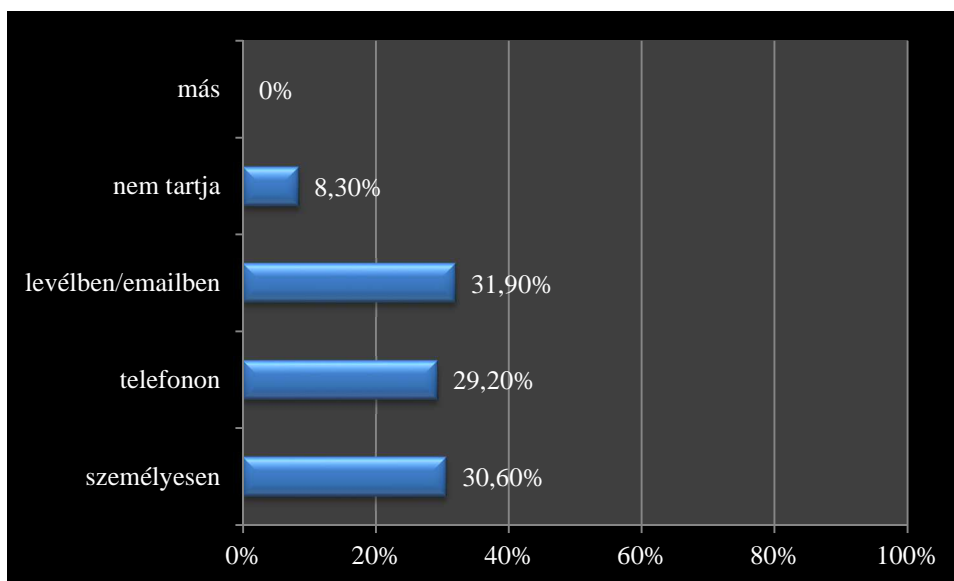
Az már egy kicsit pozitívabb képet mutat, hogy az Egyesület által szervezett más eseményein a válaszadók nagyobb számban vesznek részt (9. ábra). Ebből arra lehet következtetni, hogy válaszadók szívesebben járnak némileg informálisabb jellegű programokra, ahol hasonlóan sok információra tehetnek szert.

9. ábra: Milyen gyakran vesz részt az Akciócsoport más eseményein (pl. tájékoztató fórumokon, rendezvényeken, stb.)

Forrás: saját szerkesztés, 2015

Azt is tudni szeretnénk volna, hogy milyen formában tartják a kapcsolatot a válaszadók egymással az ülések közötti időszakban (10. ábra).

10. ábra: Hogyan tart kapcsolatot az ülések közötti időszakban?

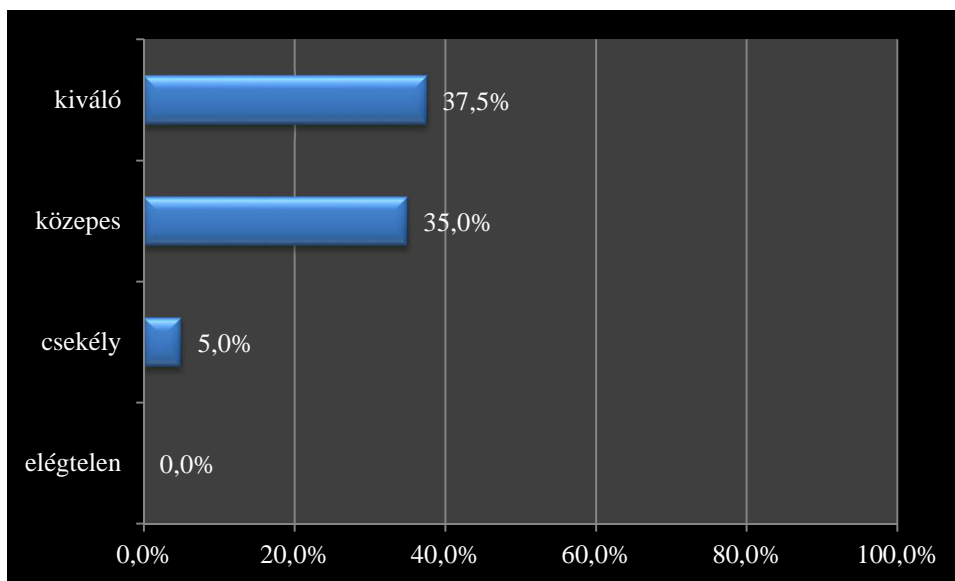
Forrás: saját szerkesztés, 2015

A személyes, telefonos, és leveles forma közel azonos arányban, 30-30% körül van. A 8%-uk azt válaszolta nem tartja a kapcsolatot, mely szerint csak a közgyűlésen, vagy egyéb eseményen találkozik a többi taggal, nem taggal.

A kapcsolattartás gyakoriságát tekintve az látható, hogy a válaszadók több mint 60%-a havonta, vagy annál ritkábban tartja kapcsolatot a tagokkal. Egy- két hetente tartja a kapcsolatot 18%, és hetente többször 2,6%.

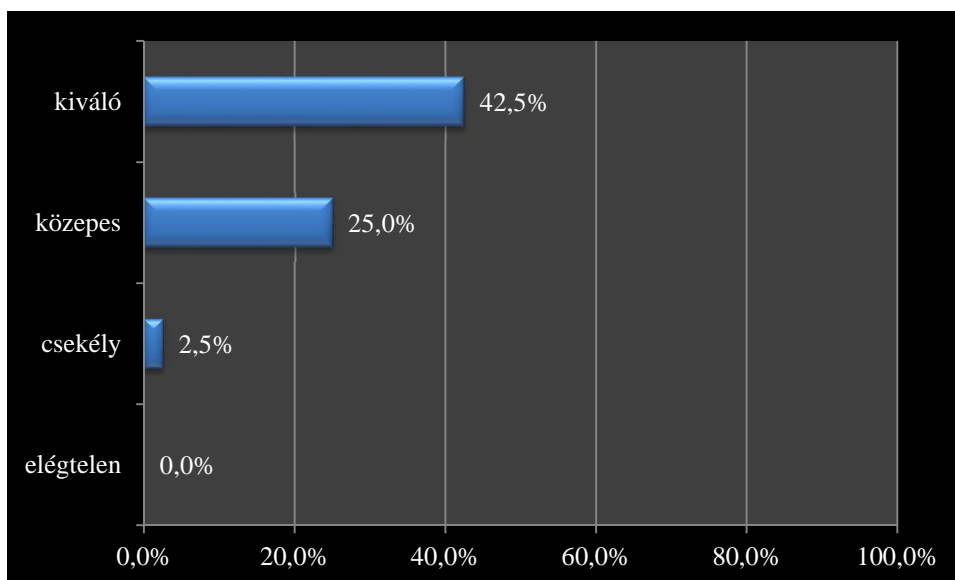
Az együttműködésre vonatkozó kérdések egyike, hogy milyennek ítélik meg az együttműködést a különböző intézmények között.

A 11. ábrán szemléltetjük a válaszadók véleményét, hogy milyennek tartják az együttműködést az akciócsoport tagjai között. A válaszadók véleménye szerint közepesnek és kiválónak mondható a kooperációs készség az akciócsoport tagjai között. Senki sem ítéli meg úgy, hogy elégtelen lenne, és csak 5% szerint csekély mértékű.

11. ábra: Milyen a kooperációs készség az akciócsoporthoz tagjai között?

Forrás: saját szerkesztés, 2015

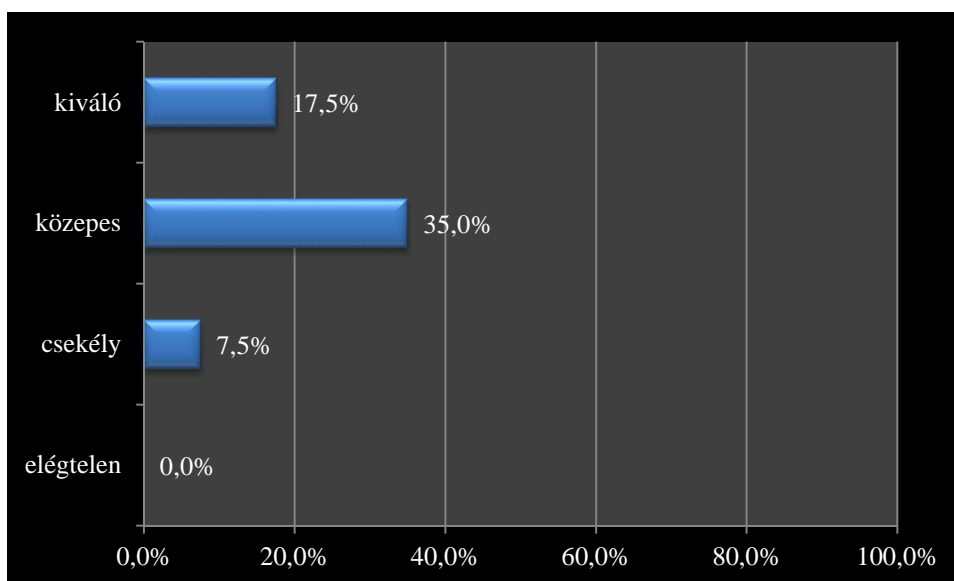

12. ábra: Milyen a kooperációs készség az akciócsoporthoz és a munkaszervezet között?

Forrás: saját szerkesztés, 2015

A 12. ábrán azt szemléltetjük, hogy a megkérdezettek hogyan látják az együttműködést az akciócsoporthoz és munkaszervezet között. Látható, hogy kiválónak ítéli a válaszadók 42,5%-a, míg közepesnek további 25%. Senki sem tartja elégtelennek és csupán 2,5% tartja csekélynek. Ebből látszik, hogy a megítélése ennek a kapcsolatnak igen pozitív.

Arra vonatkozóan, hogy az akciócsoporthoz tagjai és más, egyesületen kívüli szervezetek között hogyan látják az együttműködést a 13. ábrán szemléltetjük. Látható, hogy a legtöbben (35%) közepesnek, míg 17% kiválónak értékeli. Csak 7% mondta, hogy alacsony.

13. ábra: Milyen a kooperációs készség az akciócsoporthoz tartozók és más, egyesületen kívüli szervezetek között?

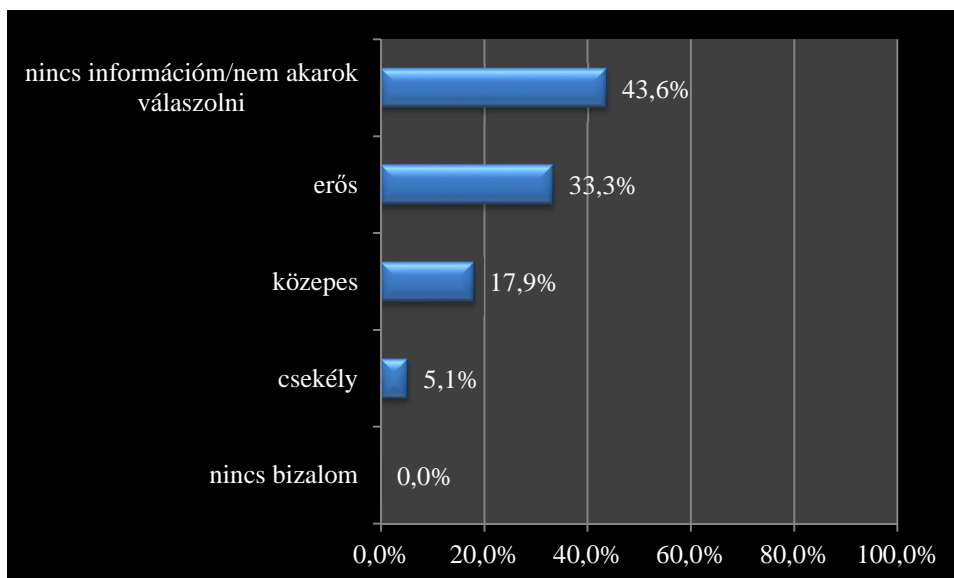
Forrás: saját szerkesztés, 2015

Az együttműködés gyengeségeit kértük, írják le a válaszadók. A legtöbben az információ hiányában, az információáramlás nem hatékony működésében látják. Ezen túlmenően megjelölték, hogy vállalkozás mellett munkahelye is van, ezért nem rendelkezik elég idővel, hogy eljusson bizonyos eseményekre. Ezért javasolták, hogy egyes eseményeket munkaidő után rendezzenek, mert akkor többen tudnának részt venni.

Az akciócsoporthoz tartozók általános megítélése igen pozitívnak mondható. Megkérdeztük, hogy a válaszadók szerint hozzájárult-e az Egyesület a helyi közösség együttműködésének fejlesztéséhez. A válaszadók 92%-a igennel válaszolt. Ebből arra lehet következtetni, hogy az akciócsoporthoz tartozók és nem tagok véleménye szerint is hasznos, és úgy véljük ezt folytatni is kell.

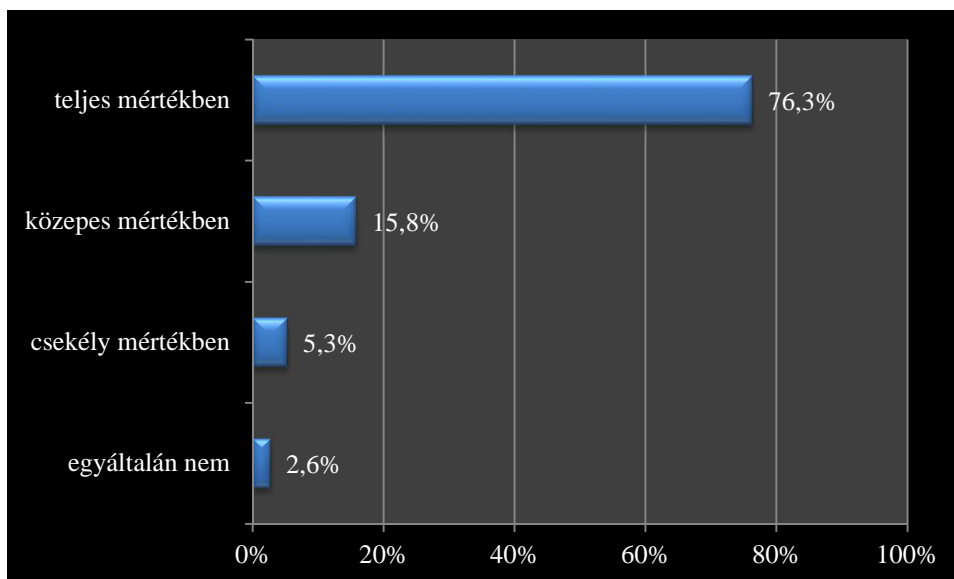
A pályázati aktivitás tekintetében megállapítható, hogy erre a kérdésre 34 értékelhető válasz érkezett. A III. tengely mentén a 34 válaszolónak 58,8%-a jelölte, hogy adott be pályázatot, míg 61,8% pályázott a LEADER keretében. A kitöltők pályázati aktivitása nagymértékű.

Megkérdeztük, hogy milyennek ítélik meg az akciócsoporthoz tartozók közötti bizalmat. A válaszadók véleményét a 14. ábra szemlélteti. A válaszadók több mint 40%-a nem akart válaszolni, vagy nincs erről információja. Ezzel együtt 33% ítéli meg nagyon pozitívan, mivel erősnek tartja a bizalmat. Alacsonynak tartja 5%, míg közepesnek 18%.

14. ábra Ön milyennek értékeli az akciócsoport tagjai közötti bizalmat?
 Forrás: saját szerkesztés, 2015

A 15. ábrán ismertetjük, hogy a megkérdezettek hogyan látják, mennyire számíthat az akciócsoport tagjaira, ha problémája van. Látható, hogy a válaszadók több mint 76%-a teljes mértékben, míg közel 16% közepes mértékben. Ebből arra lehet következtetni, hogy az együttműködés, lehetősége meg van a térségben.

15. ábra: Ha problémája akad, mennyire számíthat az akciócsoport tagjaira?
 Forrás: saját szerkesztés, 2015

Az Egyesület munkájával való elégedettséget is mértük. Az eredmények alapján megállapítható, hogy a válaszadók 65%-a teljesen elégedett, további 30%-a közepesen elégedett. Csupán egy-egy kitöltő mondta azt, hogy csekély mértékben elégedett, illetve

teljesen elégedetlen. Ez egy további pozitív visszajelzés az Akciócsoport számára. Fontos megemlíteni, hogy arra a kérdésre, hogy igényelnének-e élénkebb közösségi életet az Akciócsoporton belül a válaszadók fele-fele arányban válaszoltak igennel, illetve nemmel. Mindenképpen megfontolandó a szakmai kapcsolatokon túl további erősítse az együttműködésnek és a bizalomnak a közösségi élet növelése. Ez az 50% magas aránynak tekinthető.

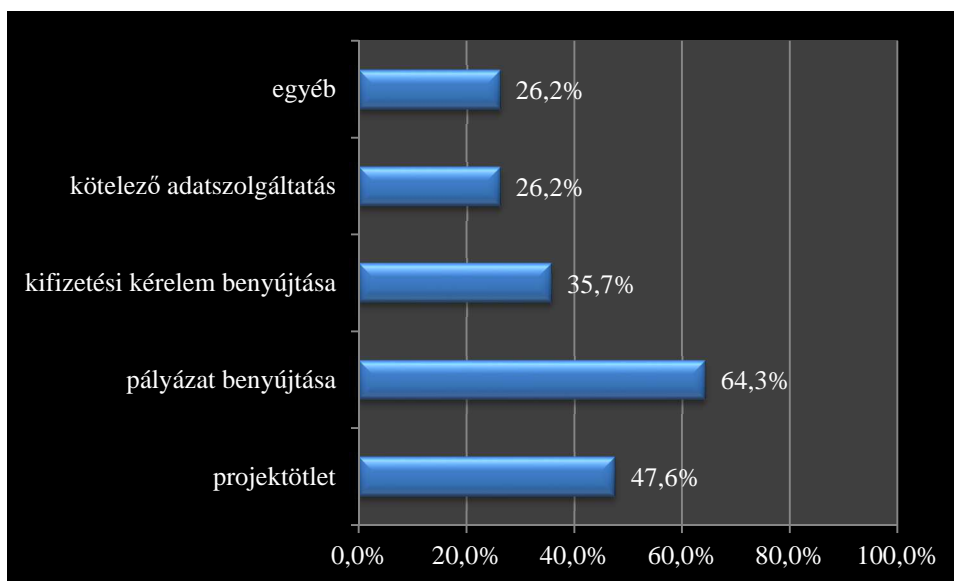
Az Egyesület által szervezett programokon való részvételi arány a válaszadók között igen magas. Közel 90% mondta, hogy vett már részt valamilyen eseményen. A legtöbben, közel 48% szakmai fórumon, konferencián vett részt. 24% közgyűlésen, 18% valamilyen helyi termék kiállításon vagy vásáron. Az együttműködés jelenlegi fokát mértük azzal a kérdéssel, hogy vett-e már részt együttműködésen alapuló projektben a térségben. A válaszadók 51%-a válaszolt igennel. Ezt az arányt mindenképpen növelni kellene, hiszen a térség további fejlődése a helyi résztvevők együttes munkájával valósítható meg. Arra vonatkozóan, hogy ki kezdeményezte az együttműködést saját maga, vagy mások a válaszadók 74%-a mondta, hogy mások. Ebből arra lehet következtetni, hogy a hajlandóság az együttműködésre megvan, csak a kezdeményezőkézség alacsony szintű. Ez azért is fontos, mivel azok, akik vettek már együttműködésben 95%-ban elégedettek voltak azzal, sikeresnek ítélik. Ezt valamilyen formában mindenképp növelni kell. Előfordulhat, hogy időhiány, esetleg bátortalanság, netán információ hiány az oka. Több szakmai, és nem szakmai rendezvény segítséget nyújthat abban, hogy a helyi résztvevők jobban megismerhessék egymást, tevékenységüket, megtalálhassák a kapcsolódási pontokat.

Az Egyesület munkája azért is fontos, mert segít a helyi résztvevők egymással való megismerkedésében. Ennek köszönhetőek az együttműködések is. 61%-a a válaszadóknak nyilatkozott úgy, hogy az Egyesületnek köszönhetően ismert valamilyen szereplőt a térségben.

Azt is vizsgáltuk, hogy mind a tagok, mind a nem tagok körében fordult-e elő olyan eset, mikor az Egyesülethez fordult tanács, segítségkérés céljából. 90%-a a válaszadóknak nyilatkozta, hogy igen. A következő ábrán szemléltetjük, hogy milyen céllal fordultak az Egyesület dolgozóihoz a megkérdezettek (16. ábra).

A százalékok azért nem 100%-ot adnak ki, mert több választ is megjelölhettek a válaszadók. Látható, hogy a leggyakoribb ügy a pályázat beadás. Leginkább ezzel keresik fel az Egyesület dolgozóit. Ezt követi a projektötlet közel 50%-al. Ez azért fontos, mert látszik a helyi résztvevők aktivitása a térség fejlesztésének ügyében. A közel 36%-os

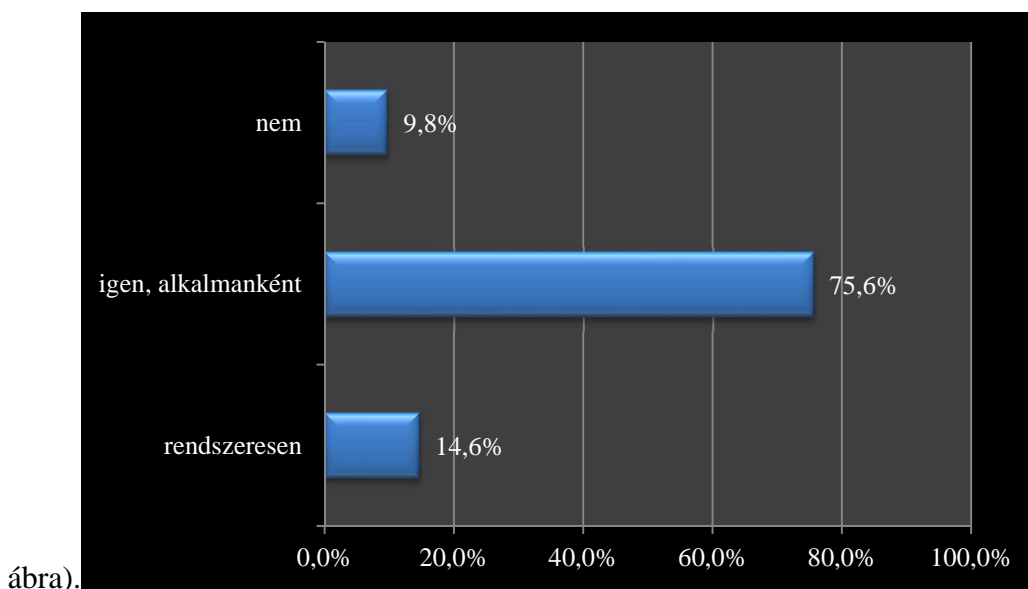
arányú kifizetési kérelem benyújtás, mint ügy magas arány. Ebből arra lehet következtetni, hogy a bonyolult adminisztráció sokaknak okoz gondot.

16. ábra: Milyen ügyben fordult az Egyesület dolgozóihoz tanácsért, segítségért?
Forrás: saját szerkesztés, 2015

A tanács, segítségkérés kezelésével való elégedettsége a megkérdezetteknek igen kedvező képet mutat. A válaszadók közel 72%-a volt teljesen elégedett.

Megkérdeztük, hogy milyen gyakran látogatják az Egyesület honlapját a kitöltők (17.

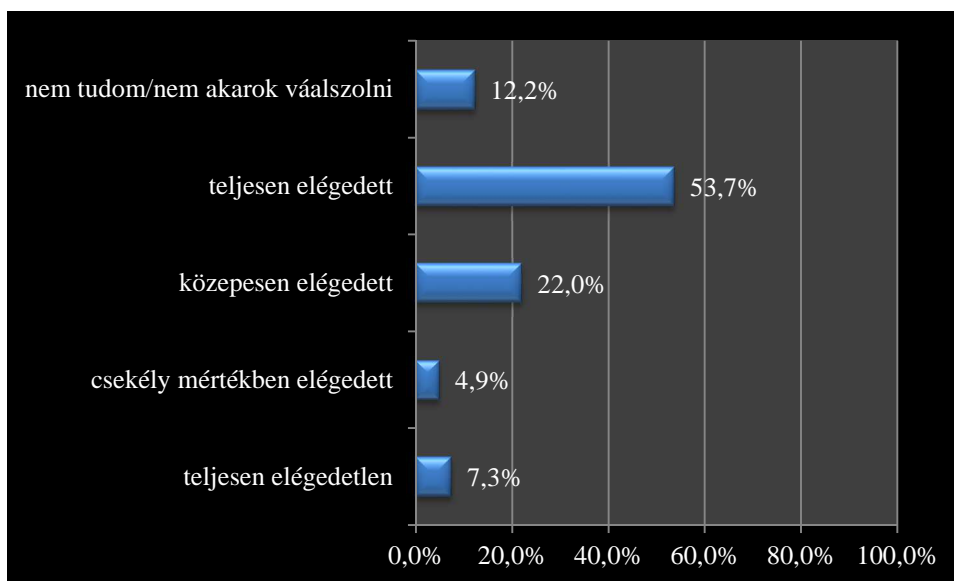
ábra).

17. ábra: Látogatja-e az Egyesület honlapját?

Forrás: saját szerkesztés, 2015

Látható, hogy a válaszadók többsége, 75% alkalmanként nézi meg a honlapot. Nem látogatja közel 10%, és rendszeres figyelője annak csupán 14%. Ezen arányokat

magyarázhatja a következő kérdésre adott válaszok, melyben azt kérdeztük, hogy elégedett-e a honlapon található információval? Az eredményeket a 18. ábrán ismertetjük.

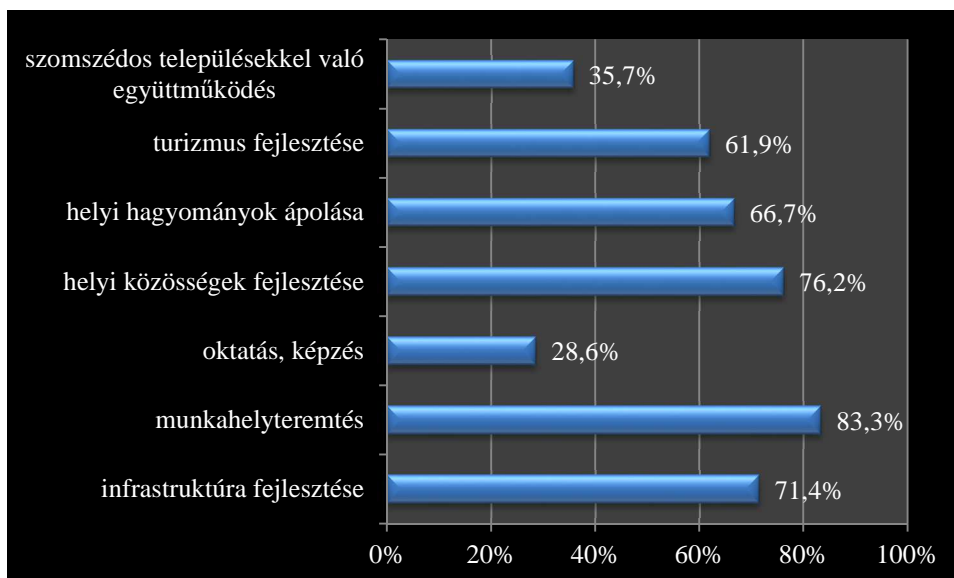

18. ábra: Elégedett-e a honlapon található információkkal?

Forrás: saját szerkesztés, 2015

A nem tudom/nem akarok válszolni, a csekély mértékben elégedettek, és a teljesen elégedetlenek közel 25%-os aránya magas, főleg annak tükrében, hogy a teljesen elégedettek csupán a válaszadók fele. Ezt mindenképpen javítani kell. A honlapot folyamatosan friss információkkal kell ellátni, naprakészen kell tartani. Az online ügyintézés, kérdésfeltevés is segíthet azon, hogy a látogatók száma növekedjen, illetve, hogy az elégedettségi szint is javuljon.

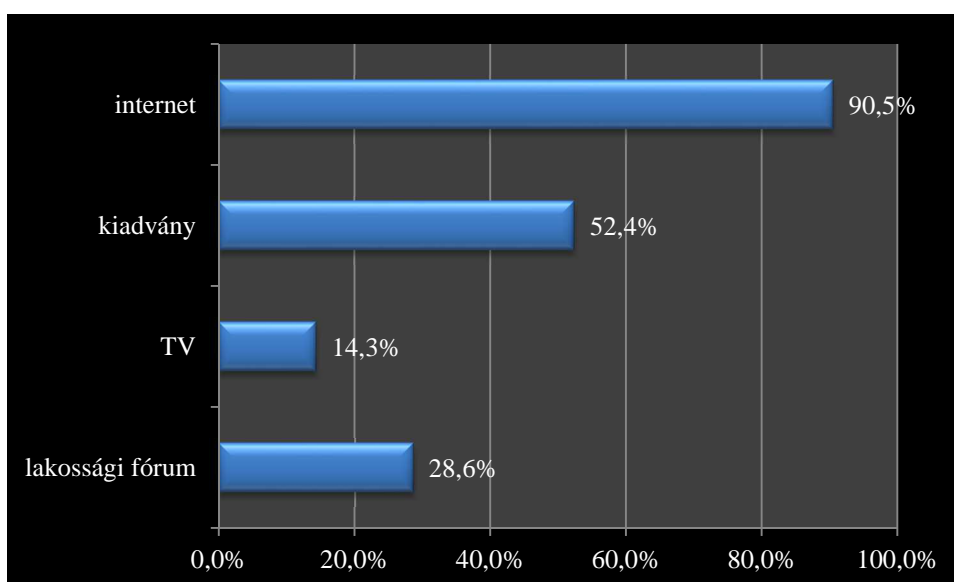
A következő négy elsősorban a jövőbeli tervezéshez nyújt hasznos információt. Megkérdeztük, mit tartana fontosnak a vidékfejlesztésben (19. ábra). A százalékok összege itt sem 100, mivel több válasz is megjelölhető volt. Kiemelt szerepet tulajdonítanak a válaszadók a munkahelyteremtésnek a térségben, mely valóban egy fontos terület a magas munkanélküliség miatt. Ezt követi 76%-al a helyi közösség fejlesztése, majd az infrastruktúra problémája 71%-al. 60% fölötti arányban jelölték a hagyomány ápolást, és a turizmus fejlesztését a válaszadók. A fontossági sorrendben a következő a szomszédos településekkel való együttműködés, majd a legvégén az oktatás, képzés. Ebből arra következtetni, hogy elsősorban a marginális problémára fókuszálnak a válaszadók. Bár nem lehet önmagában megoldani ezt a kérdést, ha többi területre nem figyelnek. Kiemelt szerepet kell tulajdonítani a munkahelyteremtésre, és amennyiben lehetséges a többi területtel összekapcsolva kell megoldani a térség ezen problémáját.

19. ábra: Milyen elemeket tart fontosnak a vidékfejlesztésben?

Forrás: saját szerkesztés, 2015

Fontos eredmény, hogy a válaszadók több mint 90%-a véli úgy, hogy fontos a lakosság aktív részvétele a programokon, azok szervezésében. Ez azért is nagyon fontos, hiszen egy rendezvény résztvevők nélkül nem éri el a célját. Az aktivitás és érdeklődés pedig úgy érhető el, ha bevonjuk a célközönséget is az ötletek kidolgozásába, a megvalósításba. A programok népszerűsítését hol képzelik el a válaszadók igen szórt képet mutat (20. ábra).

20. ábra: Milyen formában hallana szívesen a programokról?

Forrás: saját szerkesztés, 2015

Mivel itt is több válasz volt megjelölhető, látható, hogy több válaszadó szerint több helyen hallani szeretne, kellene a programokról. Leginkább az interneten, mely jelentheti az Egyesület honlapját, illetve egyéb más oldalak is. Kiadványok, melyekbe a térség az évi

rendezvényeinek pontos időpontja, leírása kerülhetne bele, melyet alakossághoz kellene eljuttatni. És sokan érdeklődnének a lakossági fórumok iránt is.

A következőkben a válaszadók javaslatait foglaljuk össze, melyeket a kérdőív végén kértük tőlük arra vonatkozóan, hogy milyen konkrét javaslata lenne a Helyi Fejlesztési Stratégiára.

- Szakmai klaszterek, elsősorban turisztikai klaszter, létrehozásának és működtetésének támogatása.
- Hatékonyabb térségmarketing, a helyi szereplők összehangolt reklám, marketing segítése.
- Úthálózat javítása a térség települései között.
- További eszközbeszerzések a különböző tevékenységek elvégzéséhez.
- Közbiztonság javítása: térfigyelő kamerák.
- Kitelepülések, lakossági tájékoztató fórumok tartása
- A megvalósult projektek működjenek, tovább fejlődjenek, a foglalkoztatás anyagi támogatásában fontos lenne a segítség
- Mikro vállalkozások fejlesztésére lehetőségek biztosítása a vidékfejlesztésen belül is.
- Információáramlás a lehetőségekről, pályázatokról.
- Munkahelyteremtés segítése.
- Egyházi épített örökség védelme, felújítása.
- Civil szervezetek infrastruktúrájának erősítése.
- A bihar- sárréti termékek elsődleges feldolgozásának fokozott ösztönzése, amelyhez nem csak az új gépek, berendezések beszerzése lenne támogatva. A térség örökségének kutatása, bemutatása, a hagyományok megőrzésére fordított nagyobb figyelem.
- Identitástudat erősítése, helyi értékeink megőrzése és tovább éltetése hagyományörző és hagyományteremtő programjainkon keresztül, a lakosság minél szélesebb körű bevonása különösképpen a gyerekekkel.

Helyi termékek előállítás, az ökológiai egyensúly fenntartásával.

Turizmus fellendítése a helyi természeti, társadalmi és kulturális adottságokkal, termékekkel.

A kérdőíves felmérés eredményeit összefoglalva megállapítható, hogy annak ellenére, hogy a kitöltői aktivitás nem volt túl nagy, akik kitöltötték fontosnak tartják a térség jövőjét. Összességében látható, hogy az Egyesület kiemelt feladata a tagok és egyéb szereplők megismerkedésének elősegítése, mely által növekedhet a bizalom és az

együtműködés. Az összefogás, és partneri kapcsolat nagyban hozzájárulhat a jövőbeli tervek hatékonyabb megvalósításához.

5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Az előző programozási időszak elemzése alapján látható, hogy a Bihar Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület, mint Helyi Akciócsoport sikeres éveket zárhat. Ezen túlmenően az is megállapítható, hogy szükség van a munkájukra, hiszen a térségben működő szervezetek és magánszemélyek többségének igen nagy szüksége van az Egyesülettámogató tevékenységére. Az előző ciklusban nem volt olyan térségi település, ahol ne lett volna legalább egy pályázó az EMVA III. tengelye, vagy a LEADER IV. tengelye mentén. A beadott pályázatok közül összesen 161 nyertes volt a 2012-2013-as időszakban. Ezek a pályázatok több mint 1,5 milliárd forint össz támogatási összeget kaptak. A vidéki örökség támogatása projektek keretében elsősorban egyházak pályáztak, melynek köszönhetően a nyertes egyházak templom felújításra fordították a kapott támogatást. Ezen túlmenően felújítottak egy kúriát és egy tájházat, valamint a csökmői Örökségünk Házát is. A turisztikai tevékenység ösztönzése, mely a legsikeresebb terület volt, sokrétű fejlesztés valósult meg. Alakítottak ki gyermek és ifjúsági tábort, fejlesztettek horgásztavat, több nyertes is szálláshely szolgáltatás kialakítására fordította a nyert összeget. Ezen túlmenően közösségi tereket is alakítottak ki. Mikro vállalkozások létrehozása, fejlesztése területen a 10 darab nyertes pályázatból kettő esetében új vállalkozást hoztak létre, míg a fennmaradó nyolc esetében elsősorban korszerűsítésre, technológia fejlesztésre, eszközbeszerzésre fókuszáltak. A falufejlesztés területén nyert a legtöbb pályázat. Az elnyert összegeket igen sok esetben a települések meghatározó épületeinek akadálymentesítésére, felújítására, korszerűsítésére fókuszáltak a pályázók. Ezek között több ravatalozó, templom, parókia volt. Ezen túlmenően sportpálya, játszótér kialakítás, felújítás is megvalósult. A LEADER intézkedései mentén nagyon sok rendezvény (24) megszervezése történt. Ezen túlmenően vállalkozások infrastrukturális fejlesztése, korszerűsítése, új munkahelyek, közösségi terek kialakítása, termékek piacra vitele valósult meg.

Mindezek ellenére további fejlesztési törekvéseket tárhatóak fel a térségben. Ezeket a SWOT elemzés, problématerkép összeállításával, valamint kérdőíves felméréssel határoztuk meg.

A jövőképet tekintve a stratégia célja, hogy a programozási időszak végére a fejlesztések eredményeképp a térségben élők életminősége javul, a térség kulturális értékeire, hagyományaira, környezeti adottságaira épülő turisztikai fejlesztések indulnak el, valamint a térségbe látogatók száma növekszik. A fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe véve, új

vállalkozások jönnek létre, a meglévő vállalkozások piaci stabilitása nő, ezáltal csökken a munkanélküliség, az elvándorlás. Az itt élő lakosság kultúráját egészségre kovácsolva, környezeti és történelmi értékeinket, kulturális hagyományainkat megőrizve erősödik a térség identitástudata.

Fontos, hogy az egyes eredmények ne szektor specifikusak legyenek, ennek egyik alapja a térségben működők, pályázók együttműködésének erősítése lehet az alapja. Ebben nagy szerep jut az Egyesület számára.

A kérdőíves felmérés eredményeit elemezve a válaszadóktól megkérdezett konkrét javaslatokat mindenképpen figyelembe kell venni a stratégia kialakításánál. Ennek megfelelően a következő pontban felvázolt stratégiai fejlesztési tervben már nem csupán az Egyesület, hanem az Egyesület tagjainak és azzal kapcsolatban állóknak véleménye kerül összesítésre.

5.1. Helyi Fejlesztési Stratégia

A jövőre vonatkozó elképzelések nem valósíthatóak meg a térségben működők, élők összefogása együttműködése, aktív részvétele nélkül.

1. Nyitott, együttműködő közösségek kialakításának elősegítése. Ez elsősorban a civil szféra tevékenységének, működésének további segítségével valósulhat meg. Ennek oka, hogy ezen szervezeteknek van leginkább lehetősége a már meglévő közösségeiket tovább bővíteni, a hagyományok, népszokások összekapcsolása révén egy-egy program keretében. Ennek köszönhetően a helyiek jobban megismerhetik egymást, újabb kapcsolatok épülhetnek, mely hosszú távon segíthet a térségben élők, dolgozók jövőjének megalapozásához. Továbbra fontos cél a közösségi programok támogatása. A sikeres turisztikai attrakciók eredményeként erősödik a térség ismertsége és elismertsége. A több települést érintő, közösen megtartott rendezvények erősítik a települések közötti kohéziót, innovatív fejlesztési potenciált hordoznak magukban. Értékteremtő/értékfeltáró/értéktörző közösségek tevékenységük segítése.
2. Önellátó közösségek kialakulásának segítése. A megújuló energia hasznosításának minél szélesebb körben történő elterjesztése. Erre vonatkozóan a térségben több pályázati projektötlet is született. Több energia hatékony épület építése, illetve meglévők korszerűsítése napelemes rendszer segítségével. Ezen túlmenően a helyi adottságokra építve élelmiszer szempontból önellátó körzetek megvalósulása. Egészséges élelmiszer termelés elterjedésének támogatása. Szociális gazdaság

erősítése. A bihar- sárréti termékek elsődleges feldolgozásának fokozott ösztönzése, amelyhez nem csak az új gépek, berendezések beszerzése lenne támogatva.

3. A vállalkozások támogatása a térségben továbbra is fontos terület. Ennek megfelelően innovatív, vállalkozó közösségek segítése. Így a turisztikai vállalkozásoknál komplex programcsomagok kialakítása, megvalósítása, szakmai klaszter kialakítása. Innováció előtérbe helyezése a helyi termékeknél és a vállalkozásoknál. Termelők, gazdasági szereplők összefogásával rövidíteni az ellátási láncot. Az értékesítési eszközök modernizálása. Ezen túlmenően a munkahelyteremtés, és munkahelymegőrzés segítése, támogatása.
4. Folyamatos útkeresés, jó példák bemutatása révén, képzéseken keresztül. Cél új vállalkozások indításának segítése, szemléletformálás.
5. Hatékonyabb térségmarketing, a helyi szereplők összehangolt reklám, marketing segítése.

ÖSSZEGZÉS

Az Európai Unió törekvéseknek megfelelően kiemelt jelentőséggel bír hazánkban is a vidékfejlesztés. Ennek megfelelően nagy hangsúlyt fektetnek a vidéki közösségek a LEADER támogatások kihasználására. A tanulmányban a Bihar- Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület tevékenysége által lefedett Püspökladányi és Berettyóújfalui térségek vidékfejlesztési stratégiájával foglalkoztunk.

A BSVE megalakulása óta (2012) Helyi Akciócsoportként működik. Így a tanulmányban az előző tervezési ciklus (2007-2013) elemzése került feldolgozásra, valamint az elemzés és további módszerek segítségével a következő tervezési időszak (2014-2020) előkészítése történt meg. Az előző időszak elemzése elengedhetetlen mivel egy alulról építkező rendszerben fontos újra és újra áttekinteni a korábbi célkitűzéseket, azok megvalósulását. Mennyire volt összhang a helyi szereplők elvárásai és az Akciócsoport eredményei között. A Bihar Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület, mint Helyi Akciócsoport koordinálta az általa lefedett térségben folyó pályázati tevékenységet, segítette a helyi vállalkozókat, nonprofit, civil szervezeteket, önkormányzatokat vidékfejlesztési pályázataik beadásában, megvalósításában.

A célkitűzéseknek megfelelően részletesen elemeztük az előző időszakban megvalósult pályázati aktivitást. A nyertes pályázatok arányát, elnyert összegeket, valamint a felhasználás területeit. Ezt követően a jövő megalapozása érdekében SWOT elemzést, és problématerképet készítettünk. Ezen túlmenően kérdőíves felmérést készítettünk az Egyesület tagjai, és azzal kapcsolatban állók körében az együttműködési hajlandóságukra, illetve a jövőre vonatkozó elképzeléseikre vonatkozóan. Végül az eredmények alapján megfogalmaztuk a következő tervezési időszakra vonatkozó terveket.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Bihar – Sárrét által lefedett területek a 2007-2013-as időszakban	5
2. ábra: Bihar – Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület által lefedett települések a 2014-2010-as időszakban	6
3. ábra: A nyertes pályázatok aránya a benyújtottakhoz képest	18
4. ábra: A településre jutó LEADER források aránya a teljes LEADER forráshoz képest.	29
5. ábra: A kitöltők nemek szerinti megoszlása	39
6. ábra: A kérdőívet kitöltők kor szerinti megoszlása	40
7. ábra: A válaszadók megoszlása legmagasabb iskolai végzettségük alapján	40
8. ábra: A válaszadók közgyűlésen való részvétele	41
9. ábra: Milyen gyakran vesz részt az Akciócsoport más eseményein (pl. tájékoztató fórumokon, rendezvényeken, stb.)	41
10. ábra: Hogyan tart kapcsolatot az ülések közötti időszakban?	42
11. ábra: Milyen a kooperációs készség az akciócsoport tagjai között?	43
12. ábra: Milyen a kooperációs készség az akciócsoport és a munkaszervezet között?	43
13. ábra: Milyen a kooperációs készség az akciócsoport tagjai és más, egyesületen kívüli szervezetek között?	44
14. ábra: Ön milyennek értékeli az akciócsoport tagjai közötti bizalmat?	45
15. ábra: Ha problémája akad, mennyire számíthat az akciócsoport tagjaira?	45
16. ábra: Milyen ügyben fordult az Egyesület dolgozóihoz tanácsért, segítségért?	47
17. ábra: Látogatja-e az Egyesület honlapját?	47
18. ábra: Elégedett-e a honlapon található információkkal?	48
19. ábra: Milyen elemeket tart fontosnak a vidékfejlesztésben?	49
20. ábra: Milyen formában hallana szívesen a programokról?	49

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: Támogatási kérelmek száma (III. tengely).....	17
2. táblázat: A falufejlesztés területén beadott, támogatott kérelmek, illetve a kötelezettségvállalás összege településenként.....	19
3. táblázat: A vidéki örökség területén beadott, támogatott kérelmek, illetve a kötelezettségvállalás összege településenként.....	20
4. táblázat: Turisztikai tevékenységek ösztönzése területén beadott, támogatott kérelmek, illetve a kötelezettségvállalás összege településenként.....	21
5. táblázat: Mikrovállalkozások fejlesztése területén beadott, támogatott kérelmek, illetve a kötelezettségvállalás összege településenként.....	22
6. táblázat: A III. tengelyben pályázó települések területenként.....	23
7. táblázat: A III. tengely 4. és 5. támogatáskérelmi időszakában benyújtott nyertes támogatási kérelmek megoszlása területenként illetve szervezeti formánként.....	24
8. táblázat: HVS forrásallokáció LEADER (IV. tengely) 2007-2013 az eredeti HVS- ben szereplő indikatív forrásallokáció alapján (Ft).....	25
9. táblázat: A LEADER IV. tengely mentén nyertes pályázatok száma, és elnyert összege.....	25
10. táblázat: Meghirdetett HPME-k/célterületek/intézkedések.....	26
11. táblázat: Elnyert LEADER források településenként.....	28

IRODALOMJEGYZÉK

1. Községi vidékfejlesztés- Tájékoztató az Európai Unió LEADER programjáról.
<http://www.umvp.eu/leader/leader-kiadvanyok>.
2. Mező Ferenc – Dorogi Zoltán (2012): Újra járások a közigazgatásban és Hajdú-Bihar megyében. Polgári Szemle. 2012. február – 7. évfolyam, 5-6. sz.
http://www.polgariszemle.hu/?view=v_article&ID=479
3. KSH (2015): <https://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/nepesseg.html>
4. Bihar- Sárrét Vidékfejlesztési Egyesület belső dokumentációk
5. Internet1: <http://www.biharikft.hu/>

MELLÉKLETEK